

ความตาย ที่พรมแดน ไทย-เมียนมา

การควบคุมตัว การทรมาน และการสังหาร
อ่องโกโก พลเมืองสัญชาติเมียนมา
ในประเทศไทย

investigate
engage
strengthen

พฤศจิกายน
2024

ความตาย ที่พรมแดน ไทย-เมียนมา

การควบคุมตัว การทรมาน และการสังหาร
อ่องโกโก พลเมืองสัญชาติเมียนมา
ในประเทศไทย

Cover:

เจ้าหน้าที่ทหารไทย กรมการปกครองและ ตำรวจตระเวนชายแดนร่วมกันลาดตระเวน ชายแดนใกล้บริเวณชายแดนเมียนมา ใน อำเภอแม่สอด ประเทศไทย ©Private, 2024

ฟอร์ตีไฟไรต์ทำงานเพื่อประกันและคุ้มครอง สิทธิมนุษยชนของทุกคน เรา**สอบสวนการ** ละเมิดสิทธิมนุษยชน **ร่วมมือ**กับภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และ**เสริมสร้างความเข้มแข็ง**ให้กับ การดำเนินงานของนักปกป้องสิทธิมนุษยชน เราเชื่อมั่นในพลังของงานวิจัยที่มีหลักฐาน สัมภาษณ์ พลังของการบอกเล่าความจริงอย่าง มียุทธศาสตร์ และความสำคัญของการทำงาน อย่างใกล้ชิดกับบุคคล ชุมชน และขบวนการที่ ผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ฟอร์ตีไฟไรต์ เป็นองค์กรอิสระที่ไม่แสวงหากำไร ซึ่งจด ทะเบียนในสหรัฐอเมริกาและสวิตเซอร์แลนด์

สารบัญ

บทสรุป	6
วิธีวิทยา	10
ลำดับเหตุการณ์	12
I. การละเมิดสิทธิมนุษยชน	15
การจับกุมโดยพลการ	15
การทรมานและการปฏิบัติอื่น ๆ ที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี	17
การสังหารนอกกระบวนการกฎหมาย	19
การจับกุมและควบคุมตัวนายศิรชัย กับประเด็นในกระบวนการทางอาญา	22
II. กรอบกฎหมายและบทวิเคราะห์	27
สิทธิที่จะมีชีวิตรอด	27
สิทธิที่จะไม่ตกเป็นเหยื่อของการทรมานและการปฏิบัติที่โหดร้ายในรูปแบบอื่น	28
สิทธิที่จะมีอิสรภาพ	30
สิทธิที่จะได้รับการเยียวยาอย่างเป็นผล	30
ข้อเสนอแนะ	33
กิตติกรรมประกาศ	35
ภาคผนวก ก: จดหมายจากฟอร์ตีฟายไรต์ถึงสำนักงานตำรวจแห่งชาติ.	37
ภาคผนวก ข: จดหมายจากฟอร์ตีฟายไรต์ถึงรัฐบาลเอกภาพแห่งชาติแห่งเมียนมา.	39

บทสรุป

ในวันที่ 12 มกราคม 2567 เวลาประมาณ 11.00 น. ทหารสื่อนายจากกองทัพไทยได้จับกุมอ่องโกโก พลเมืองสัญชาติเมียนมา วัย 37 ปีโดยพลการ ในบริเวณที่เรียกว่าพื้นที่ 70 ไร่ ใกล้บ้านใต้ ตำบลท่าสายลวด อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก อีกไม่กี่ชั่วโมงต่อมา เวลาประมาณ 15.00 น. ร่างที่ไร้ลมหายใจของอ่องโกโกได้ถูกพบอยู่บนพื้น มีรอยแผลฟกช้ำและเต็มไปด้วยเลือด ใกล้กับจุดที่ทหารจับกุมตัวเขาไว้

รายงานฉบับนี้พยายามตอบคำถามสำคัญว่า เกิดอะไรขึ้นกับอ่องโกโก ระหว่างเวลา 11.00 น. ถึง 15.00 น. ของวันที่ 12 มกราคม 2567 ที่ผ่านมาก?

อ่องโกโกเคยเป็นอาสาสมัครของชุดรักษาความปลอดภัยชุมชนบ้านใต้ หรือที่เรียกว่าชรบ. ซึ่งเป็นกลุ่มเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยระดับชุมชนที่จัดตั้งและผ่านการอบรมจากทางการไทย ชรบ. มักสวมชุดเสื้อกั๊กสีดำพร้อมับตราสัญลักษณ์ของกรมการปกครองและธงชาติไทย ช่วงเช้าในวันสุดท้ายของชีวิตเขา ทหารไทยสื่อนายควบคุมตัวและสอบปากคำอ่องโกโก โดยสอบถามว่าเหตุใดพลเมืองสัญชาติเมียนมาจึงมีเสื้อกั๊กของชรบ. ไว้ในครอบครอง ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านได้สั่งให้ชรบ. บ้านใต้คนอื่น ๆ ซึ่งเคยเป็นเพื่อนร่วมงานกับอ่องโกโกมารายงานตัวในที่เกิดเหตุ ชรบ. สองคนจำได้ว่าเป็นอ่องโกโก จึงยืนยันกับทหารไทยว่า อ่องโกโกมีส่วนเกี่ยวข้องกับฐานะเจ้าหน้าที่ชรบ. และขอให้ปล่อยตัวเขาเสีย

แทนที่จะปล่อยตัวอ่องโกโก ทหารสามจากสื่อนายได้ข่มขู่เขา ตามปากคำของประจักษ์พยาน ทหารได้ทุบตีเขาอย่างรุนแรงด้วยท่อนไม้ขนาดยาว จากภาพถ่ายของศพที่ฟอร์ตไผ่ไรต์นำมาตรวจสอบพบว่า อ่องโกโกมีรอยแผลฟกช้ำที่รุนแรงและมีบาดแผลที่มีเลือดไหล ทั้งยังมีรอยฟกช้ำบนหน้าผาก กระดูกแก้มทั้งสองข้าง และที่ง่ามก ส่วนหลังของเขาเกือบทั้งหมด ตั้งแต่กระดูกสะบักลงมาถึงเอว มีรอยแผลฟกช้ำอย่างรุนแรง ภาพถ่ายเหล่านี้ยังแสดงให้เห็นถึงรอยแผลที่บาดลึก เป็นแนวยาวประมาณหนึ่งนิ้วบนข้อศอกด้านขวาของเขา

หลังสิ้นสุดการทรมาน ทหารได้ขอให้หนึ่งในประจักษ์พยาน คือ “ม.ล.” (ไม่ใช่ตัวย่อของชื่อจริง) นำตัวอ่องโกโกไปส่งที่แนวพรมแดนประเทศเมียนมา ม.ล.ได้โบกมือเรียกผู้หญิงคนหนึ่งที่ผ่านมาให้ช่วยเขาในการเคลื่อนย้าย ทั้งสองคนได้พยายามช่วยพยุงให้อ่องโกโกเดิน แต่พอเดินได้ไม่กี่ก้าว อ่องโกโกก็ล้มลง มีเลือดไหลออกมาจากบาดแผลที่ข้อศอกและที่ศีรษะ ทั้งม.ล.และผู้

เจ้าหน้าที่ทหารไทย
กรมการปกครองและ
ตำรวจตระเวนชายแดน
ร่วมกับลาดตระเวน
ชายแดนใกล้บริเวณ
ชายแดนเมียนมา
ในอำเภอแม่สอด
ประเทศไทย.
©Private, 2024

หญิงคนนั้นจึงแยกกันไปขอความช่วยเหลือ โดยผู้หญิงไปที่พรมแดนประเทศเมียนมา ส่วนม.ล.ไปแจ้งข่าวให้ครอบครัวของอ่องโกโกในด้านท่าสายลวด

“พอไปถึงตรงพื้นที่ 70 ไร่...ฉันเห็นอ่องโกโกนั่งขัดสมาธิอยู่บนพื้น มีทหารสี่นายอยู่ด้านหลังเขา ใกล้กับสะพานไม้เล็ก ๆ และต้นมะขาม ทหารสี่นายสวมชุดลายพรางเต็มยศ พร้อมกับสวมหมวกทหารและสะพายปืนยาว” ประจักษ์พยานคนหนึ่งบอกกับฟอร์ตีฟายไรต์ ประจักษ์พยานอีกคนหนึ่งบอกว่า “มีเลือดไหลบนหน้าของ [อ่องโกโก] แผ่นหลังของเขามมทั้งหมดและมียอยซ์เป็นสีดำ ร่างกายของเขาเต็มไปด้วยบาดแผล”

“ฉันตรงดิ่งไปหา [อ่องโกโก]” ญาติคนหนึ่งบอก หลังทราบข่าวว่าอ่องโกโกได้รับบาดเจ็บ “แต่ตอนนั้นเขาเสียชีวิตไปแล้ว ก่อนที่ฉันจะไปถึง”

มีผู้พบอ่องโกโกเสียชีวิตอยู่บริเวณใกล้กับชายแดนประเทศไทย-เมียนมา

ฟอร์ตีฟายไรต์สัมภาษณ์บุคคลทั้งหมด 23 ราย ประกอบด้วยประจักษ์พยานจากซรบ. บ้านใต้ที่เป็นหน่วยลาดตระเวนสมาชิกในครอบครัว และผู้ที่เกี่ยวข้องกับอ่องโกโก ตลอดจนนักปกป้องสิทธิมนุษยชนที่ทำงานสนับสนุนผู้โยกย้ายถิ่นฐานในอำเภอแม่สอด ฟอร์ตีฟายไรต์ยังได้ไปยังที่เกิดเหตุในวันที่ 11 มีนาคม 2567 ได้ไปพบกับเจ้าหน้าที่ตำรวจไทยในอำเภอแม่สอดในวันที่ 4 เมษายน 2567 และได้ส่งจดหมายไปยังตำรวจแม่สอดในวันที่ 18 เมษายน 2567 เพื่อแจ้งให้พวกเขาทราบถึงการจัดทำรายงานฉบับนี้ และขอให้มีการตอบคำถามอย่างเป็นทางการเกี่ยวกับการเสียชีวิตของอ่องโกโก

ทั้งนี้ ตำรวจแม่สอดไม่ได้เขียนจดหมายตอบกลับและปฏิเสธที่จะตอบคำถามของฟอร์ตีฟายไรต์ โดยได้พูดกับฟอร์ตีฟายไรต์ในวันที่ 15 พฤษภาคม 2567 ว่าพวกเขาไม่สามารถเปิดเผยรายละเอียดของการสอบสวนทางอาญาที่ยังไม่สิ้นสุดต่อสาธารณะได้

การสืบสวนของฟอร์ตีฟายไรต์ต่อการเสียชีวิตของอ่องโกโกชี้ว่า กลุ่มทหารสี่นายของกองทัพบก ซึ่งประจำอยู่ตามแนวพรมแดนประเทศไทย-เมียนมา ได้จับกุมตัวเขาโดยพลการ ในจุดที่ใกล้กับสะพานไม้ขนาดเล็กในพื้นที่ 70 ไร่ในวันที่ 12 มกราคม 2567 ก่อนจะนำตัวเขาไปยังป้อมทหารที่ไม่ได้ใช้แล้วซึ่งอยู่แถวนั้น หลังจากนั้นทหารสามจากสี่นายทำการข่มขู่ทรมานเขาอย่างรุนแรง ประจักษ์พยานผู้รู้เห็นเหตุการณ์อธิบายกับฟอร์ตีฟายไรต์ว่า ทหารสามนายได้ทำให้เกิดบาดแผลบนใบหน้าและลำตัวช่วงบนของอ่องโกโก ซึ่งเป็นบาดแผลจากจากใช้ของแข็ง อีกทั้งยังทำให้เกิดรอยขีดเต็มแผ่นหลัง รวมทั้งบาดแผลที่ศีรษะบนข้อศอกของเขา

“ผมพยายามขอโทษและขอให้ปล่อยตัวเขา แต่ทหารไม่ยอมปล่อยตัว” ย.จ. (ไม่ใช่ด้วยชื่อจริง) ซรบ. บ้านใต้ ซึ่งเป็นประจักษ์พยานที่รู้เห็นการทรมานบอก อย่างไรก็ดี ทหารกลับพาตัวอ่องโกโกไปยังป้อมทหารเก่าที่ไม่ได้ใช้งานแล้ว ทั้งย.จ.และชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้านคนอื่นเอาไว้

“อีกประมาณ 20 นาทีต่อมา” ย.จ. บอกกับฟอร์ตีฟายไรต์ว่า “ผมได้ยินเสียงร้องตะโกนของอ่องโกโกบอกว่า ‘ช่วยผมด้วย! ผมไม่ได้ทำอะไรผิด! ผมไม่ได้ทำผิด! ช่วยผมด้วย! ผมไม่ได้ยินอะไรมาก่อน’ จึงเดินตามเสียงไป มีทหารสามนายอยู่”

ซรบ. สามคน ทั้งย.จ., ม.ล. และศิริชัย ซึ่งมีชื่อเรียกอีกชื่อว่า แจมिन ต่างได้เห็นเหตุการณ์ขณะที่ทหารสามนายข่มขู่ทรมานอ่องโกโก อาสาสมัครทั้งสามคนเป็นพลเมืองสัญชาติเมียนมา

“หน้าของอ่องโกโกเบือนดินไปหมด ผมมองเห็นรอยแผลบนหน้าของเขาไม่ชัดเจน เพราะดินกับเลือดปนกันจนเลอะเทอะไปหมด” ย.จ.กล่าว “อ่องโกโกนอนอยู่บนพื้น”

จากปากคำของประจักษ์พยาน มีทหารสี่นายเกี่ยวข้องกับการจับกุมอ่องโกโกในเบื้องต้น แต่ทหารหนึ่งนายประจำอยู่ที่สะพานไม้ใกล้ ๆ และไม่ได้ตามเพื่อนทหารอีกสามนายไปที่ป้อมทหารซึ่งเป็นที่เกิดเหตุ

“พวกเขาเป็นทหารจากหน่วยรักษาความปลอดภัยตามแนวชายแดน” ย.จ.บอกกับฟอร์ตีฟายไรต์ “ผมไม่รู้สังกัดของพวกเขา แต่พวกเขามีหน้าที่รับผิดชอบดูแลความปลอดภัยตามพรมแดนตลอดคลอง [แม่ตาจว]”

ฟอร์ตีฟายไรต์ไม่สามารถยืนยันข้อมูลได้ว่า ทหารที่ควบคุมตัวและทรมานอ่องโกโกเป็นใครบ้าง อย่างไรก็ตามข้อมูลที่ปรากฏต่อสาธารณะ กองกำลังนครสวรรค์เป็นกองกำลังที่มีทหารประจำอยู่ในพื้นที่นั้น และปฏิบัติการภายใต้กระทรวงกลาโหมของไทย โดยเป็นหน่วยรบพิเศษมีหน้าที่ดูแลความปลอดภัยตามแนวชายแดนของจังหวัดตากและแม่ฮ่องสอน ทั้งนี้ กองร้อยทหารราบที่ 431 ของกองทัพบกไทย ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของกองกำลังนครสวรรค์ มีทหารประจำอยู่ในบริเวณดังกล่าวซึ่งเกิดการจับกุม ข่มขู่ทรมาน และสังหารอ่องโกโก

ในวันที่ 12 มกราคม 2567 ชาวบ้านที่บ้านใต้น้ำศพของอ่องโกโกลูกออกมาจากพื้นที่ 70 ไร่ และครอบครัวนำร่างของอ่องโกโกลไปเตรียมประกอบพิธีสวดและฌาปนกิจที่วัดไทยวัฒนารามในตำบลท่าสายสวด อย่างไรก็ดี ในวันที่ 14 มกราคม ครอบครัวและกลุ่มนักปกป้องสิทธิมนุษยชนชาวเมียนมา ตัดสินใจชะลอการเผาศพของเขาเอาไว้ เพื่อให้มีการชันสูตรพลิกศพอย่างเป็นทางการ โดยครอบครัวของอ่องโกโกลังได้ไปแจ้งความต่อตำรวจในอำเภอแม่สอดในกรณีการเสียชีวิตครั้งนี้

อ่องโกโก (ตรงกลาง)
ในชุดเครื่องแบบขบ.
ในอำเภอแม่สอด
ประเทศไทย.
©Private, unknown
date

ต่อมาตำรวจในอำเภอแม่สอดได้เริ่มการสืบสวนการเสียชีวิตของอ่องโกโก ในวันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2567 ตำรวจแม่สอดได้จับกุมศิริชัย พลเมืองสัญชาติเมียนมา อายุ 24 ปี ซึ่งเป็นพยานรู้เห็นการซ้อมทรมานอ่องโกโก ทั้งยังเป็นขบ. บ้านใต้ ปัจจุบันเขาถูกควบคุมตัวในเรือนจำอำเภอแม่สอด และถูกดำเนินคดีตามมาตรา 290 ประกอบมาตรา 83 ของประมวลกฎหมายอาญา ด้วยข้อหาฐานร่วมกันทำร้ายร่างกายผู้อื่นจนเป็นเหตุให้ผู้นั้นถึงแก่ความตาย วันที่ 27 กันยายน ศาลจังหวัดแม่สอดตัดสินให้ศิริชัยมีความผิดฐานร่วมกันทำร้ายผู้อื่นจนถึงแก่ความตาย ลงโทษจำคุกเป็นเวลา 3 ปี 4 เดือน ในระหว่างที่เขียนรายงานฉบับนี้ ตำรวจยังไม่ได้มีการเปิดเผยผลการสอบสวนต่อสาธารณะแต่อย่างใด

पोर्टีฟายโรต์ได้สัมภาษณ์ศิริชัยในเรือนจำอำเภอแม่สอด ซึ่งเป็นที่ที่เขาได้ยอมรับว่าใช้ท่อนไม้ไฟต้อนโกโก โดยตีที่กันครึ่งหนึ่งและตีที่หน้าแข้งสองครั้งในวันที่อ่องโกโกเสียชีวิต ศิริชัยบอกกับपोर्टีฟายโรต์ว่า “ตำรวจบอกผมว่า ‘มีคนแจ้งว่าคุณเป็นผู้ก่อเหตุฆ่าคนตาย’ ... ผมก็ไม่ว่างจะทำอย่างไร ผมควรสารภาพหรือไม่? แต่ความจริงคือผมไม่ได้เป็นคนฆ่า [อ่องโกโก]”

ในวันที่ 4 เมษายน 2567 พอร์ตีฟายโรต์ได้ไปยังสถานีตำรวจภูธรแม่สอดในอำเภอแม่สอด พร้อมหนังสือมอบอำนาจจากครอบครัวของอ่องโกโก เพื่อขอดูรายงานชันสูตรพลิกศพ ตำรวจปฏิเสธที่จะให้สำเนาของรายงาน ในขณะที่पोर्टีฟายโรต์ไม่สามารถดูรายงานชันสูตรพลิกศพของสำนักงานตำรวจแห่งชาติได้ก่อนการพิจารณาคดีต่อศิริชัยในข้อหาฆ่าคนตายโดยไม่เจตนาจะเริ่มต้น แต่पोर्टีฟายโรต์ทราบจากแหล่งข่าวว่า ตามสำนวนการสอบสวน อ่องโกโกเสียชีวิตจาก “การบาดเจ็บที่ศีรษะ” ในระหว่างการพิจารณาคดี พอร์ตีฟายโรต์ได้รับรายงานชันสูตรพลิกศพจากทนายความของศิริชัย ซึ่งระบุว่า อ่องโกโกเสียชีวิตเพราะ “ศีรษะบาดเจ็บจากการถูกทำร้ายร่างกาย” และได้รับบาดเจ็บที่อื่น ๆ อีกหลายแห่งบนร่างกายของเขา

ประจักษ์พยานสองคนที่รู้เห็นเกี่ยวกับการควบคุมตัวและการทรมานอ่องโกโก บอกกับपोर्टีฟายโรต์ว่า พวกเขาได้แจ้งตำรวจไทยว่า ทหารไทยมีส่วนเกี่ยวข้องกับการควบคุมตัวและซ้อมทรมานอ่องโกโก แต่पोर्टีฟายโรต์ยังไม่ได้รับข้อมูลที่บ่งชี้ว่า ตำรวจไทยได้จับกุมหรือควบคุมตัวเจ้าหน้าที่ทหารไทยรายใด เกี่ยวกับการทรมานและการเสียชีวิตของอ่องโกโก

นอกจากนั้น พอร์ตีฟายโรต์ยังได้รับคำร้องขอฝากขังของ ร.ต.อ. สามารถ สิงนวน ที่ยื่นต่อศาลจังหวัดแม่สอด ในวันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2567 และบันทึกการแจ้งข้อกล่าวหาต่อศิริชัย ซึ่งระบุถึงบทบาทที่เกี่ยวข้องกับความผิดของทหารไทย คำร้องขอ

ภาพถ่ายของอ่องโกโก ขณะยังมีชีวิตอยู่ ในขณะที่ถูกจับกุมที่ 70 ไร่ ทหารที่จับกุมถ่ายภาพและส่งให้กับผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ภาพนี้ถูกเผยแพร่ไปยังกลุ่ม Facebook Messenger ©Private, 2024

ฝากขังระบุรายละเอียดเกี่ยวกับบทบาทของตำรวจชุดต่อการเสียชีวิตของอ่องโกโก โดยอ้างว่า “ผู้ต้องหาและบุคคลอื่น ๆ ซึ่งยังอยู่ระหว่างการหลบหนี ได้ทำให้เกิดการบาดเจ็บบนร่างกายของนายอ่องโกโก...โดยเตะที่ล่าตัวและใช้ไม้ไฟพาดเข้าที่ศีรษะของเขา ทำให้เกิดบาดแผลและเป็นเหตุให้เสียชีวิตในเวลาต่อมา” (เน้นโดยผู้เขียน) “บันทึกการแจ้งข้อกล่าวหา” ที่มีการยื่นต่อศาลในวันเดียวกันระบุถึงการมีส่วนร่วมของกองทัพบกไทย โดยบอกว่าตำรวจพร้อมกับเจ้าหน้าที่ทหารได้ “ร่วมกันทำร้ายร่างกาย” อ่องโกโก ทำให้พวกเขา “มีส่วนร่วมในการทำให้เกิดการบาดเจ็บต่อร่างกายของบุคคลอื่น เป็นเหตุให้เสียชีวิต”

ในระหว่างที่เขียนรายงานนี้ ยังไม่มีการตั้งข้อหาต่อเจ้าหน้าที่รายใดของทหารไทย ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการเสียชีวิตของอ่องโกโก มีเพียงการดำเนินคดีกับตำรวจ ซึ่งเป็นพลเมืองสัญชาติเมียนมา

ตำรวจได้แสดงให้เห็นถึงการสอบสวนที่น่าเชื่อถืออยู่บ้าง ยกตัวอย่างเช่น ในเดือนกุมภาพันธ์ 2567 ตำรวจแม่สอดได้เรียก ตัวม.ล.ซึ่งเป็นประจักษ์พยานและขอให้เขาชี้ตัวทหารจากจำนวนทหารทั้งหมดห้าคนที่ยืนอยู่หลังกระจก โดยเป็นการชี้ตัวสองรอบ แต่ม.ล.ไม่สามารถระบุตัวทหารซึ่งเป็นผู้ทำให้อ่องโกโกเสียชีวิตได้

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย รวมทั้งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้นิรโทษกรรม พ.ศ. 2565 ประมวลกฎหมายอาญา และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ประกันสิทธิที่จะมีชีวิตรอดและคุ้มครองให้ปลอดภัยจากการสังหารนอกกระบวนการกฎหมาย รวมทั้งคุ้มครองให้ปลอดภัยจากการทรมานและการจับกุมโดยพลการ ตลอดจนรับรองสิทธิที่จะได้รับการเยียวยาบางประการสำหรับผู้เสียหายจากการกระทำความผิดอาญา ซึ่งสิทธิและความคุ้มครองเหล่านี้ ถือว่ามีผลบังคับในกรณีของอ่องโกโกด้วย

นอกจากนั้น กฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศยังให้การรับรองที่คล้ายคลึงกัน โดยประเทศไทยมีพันธกรณีที่จะต้องให้ความคุ้มครองตามสนธิสัญญาสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ ประเทศไทยเป็นรัฐภาคีของสนธิสัญญาสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองบุคคลในประเทศไทย ให้ปลอดภัยจากการจับกุมโดยพลการและการควบคุมตัว การทรมาน และการสังหาร ไม่ว่าจะเป็นการกระทำระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและการเมือง (ICCPR), อนุสัญญาต่อต้านการทรมานและการปฏิบัติหรือการลงโทษอื่น ๆ ที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือที่ย่ำแย่ศักดิ์ศรี (CAT) และอนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติในทุกรูปแบบ (CERD)

ตามข้อมูลในรายงานนี้ ประจักษ์พยานบอกกับฟอร์ตีฟายโรต์ว่า ทหารได้ข่มขู่อ่องโกโกระหว่างการซ้อมทรมานว่า “วันนี้จะเป็นวันสุดท้ายในชีวิตมึงที่นี่” ทหารนายหนึ่งบอกกับอ่องโกโก ทั้งยังเตือนว่าถ้าพวกเขาพบอ่องโกโกในประเทศไทยอีกครั้ง “คราวนี้ได้ตายแน่นอน” ถ้อยคำเหล่านี้บ่งบอกถึงเจตนาที่ค่อนข้างชัดเจน อันอาจเป็นองค์ประกอบของความผิดฐานฆ่าคนตายโดยเจตนาตามกฎหมายในประเทศ ซึ่งตรงข้ามกับความผิดฐานฆ่าคนตายโดยไม่เจตนา ซึ่งเป็นเพียงการมีส่วนร่วมกับการทำให้เสียชีวิตโดยไม่เจตนา

ข้อมูลทั้งหมดในรายงานนี้ นำเสนอหลักฐานที่ยืนยันว่า อ่องโกโกน่าจะเสียชีวิตโดยเป็นผลจากการกระทำของทหารไทย ซึ่งละเมิดต่อกฎหมายในประเทศของไทยและกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ

ฟอร์ตีฟายโรต์มีเจตนาเผยแพร่ข้อเท็จจริงที่ค้นพบเหล่านี้เพื่อให้ความช่วยเหลือแก่ทางการไทยในการรับรองความยุติธรรมและความรับผิดชอบที่เกี่ยวกับการเสียชีวิตของอ่องโกโก รวมทั้งกองทัพบก สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กรมสอบสวนคดีพิเศษ และคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ต้องประกันให้มีการสอบสวนที่ไม่ลำเอียง รอบด้าน และโปร่งใส ต่อกรณีการเสียชีวิตของอ่องโกโก รัฐบาลไทยควรประกันให้มีการเผยแพร่ผลการสอบสวนต่อสาธารณะ สอดคล้องตามสิทธิในการชดเชยการอันควรตามกฎหมาย ซึ่งได้รับการรับรองโดยกฎหมายไทยและระหว่างประเทศ และผู้ที่มีส่วนในการทรมานและสังหารอ่องโกโกควรต้องรับผิดชอบต่อการกระทำของตน

วิธีวิทยา

ข้อค้นพบในรายงานฉบับนี้ได้ข้อมูลหลักจากการสัมภาษณ์ของฟอร์ตีฟายไรต์กับประจักษ์พยานและบุคคลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ การเสียชีวิตของอ่องโกโก 23 ราย ฟอร์ตีฟายไรต์ได้ดำเนินการสัมภาษณ์ในอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ประเทศไทย ระหว่างเดือน มกราคมถึงมิถุนายน 2567 ฟอร์ตีฟายไรต์ได้สัมภาษณ์ประจักษ์พยาน ชูรักษาความปลอดภัยหมู่บ้านจากบ้านใต้ ผู้ใหญ่บ้าน ตำบลท่าสายลวด สมาชิกในครอบครัว ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับอ่องโกโก และนักปกป้องสิทธิมนุษยชนที่ทำงานกับผู้โยกย้ายถิ่นฐาน ในอำเภอแม่สอด ฟอร์ตีฟายไรต์ยังได้สัมภาษณ์ศิษย์ระหว่างถูกฝึกขังที่เรือนจำอำเภอแม่สอด และสัมภาษณ์ความของเขา นอกจากนี้ เราได้เดินทางไปยังจุดที่ทหารไทยได้จับกุมและทรมานอ่องโกโกในพื้นที่ 70 ไร่ และได้ไปพบกับตำรวจแม่สอด

ฟอร์ตีฟายไรต์ได้รับหนังสือมอบอำนาจจากครอบครัวของอ่องโกโก และเดินทางไปพบกับพนักงานสอบสวนสถานีตำรวจภูธร แม่สอด ในอำเภอแม่สอด พร้อมกับหนังสือมอบอำนาจ เพื่อขอสำเนารายงานชั้นสูตรพลิกศพอ่องโกโก แต่ตำรวจปฏิเสธไม่ยอม ให้รายงานชั้นสูตรพลิกศพกับฟอร์ตีฟายไรต์ในระหว่างการพิจารณาคดี ฟอร์ตีฟายไรต์ยังได้รับและมีโอกาสอ่านรายงานชั้นสูตร พลิกศพ และหลักฐานที่เป็นภาพถ่ายอื่น ๆ รวมทั้งภาพถ่ายของศพอ่องโกโก โดยเป็นภาพถ่ายภายหลังจากที่เขาเสียชีวิต ที่ได้มาจากผู้ถ่ายภาพโดยตรง

ในเดือนกรกฎาคม 2567 ฟอร์ตีฟายไรต์ได้รับเอกสารคำให้การของทหารสองนาย ซึ่งทำงานอยู่กับกองร้อยทหารราบที่ 431 หน่วยเฉพาะกิจราชชนู โดยเป็นการให้ถ้อยคำกับตำรวจแม่สอดในเดือนมกราคม 2567 และมีการยื่นต่อศาลจังหวัดแม่สอด ในฐานะที่เป็นหลักฐานของคดีในเดือนมิถุนายน 2567

ในวันที่ 18 เมษายน 2567 ฟอร์ตีฟายไรต์ได้ส่งจดหมายพร้อมกับคำถามถึงตำรวจแม่สอดเกี่ยวกับการสังหารอ่องโกโก ในวันที่ 15 พฤษภาคม 2567 พนักงานสอบสวนของตำรวจแม่สอดได้แจ้งด้วยวาจา ปฏิเสธที่จะตอบคำถามของฟอร์ตีฟายไรต์ ฟอร์ตีฟายไรต์ ยังได้ส่งจดหมายอีกฉบับไปยังรัฐบาลเอกภาพแห่งชาติแห่งเมียนมา ในวันที่ 12 กันยายน 2567 เพื่อแจ้งให้ผู้นำของพวกเขาทราบ ถึงการสังหารอ่องโกโกในประเทศไทย

ฟอร์ตีฟายไรต์ได้สัมภาษณ์ประจักษ์พยานและบุคคลอื่น ๆ ในภาษาไทยและพม่า โดยมีการแปลเป็นภาษาไทยและอังกฤษ การสัมภาษณ์บางกรณีเกิดขึ้นหลายครั้ง โดยผู้ให้สัมภาษณ์เพื่อจัดทำรายงานนี้ ไม่ได้รับค่าตอบแทนใด ๆ และทุกคนได้รับแจ้ง ถึงเป้าประสงค์ของการสัมภาษณ์ รวมทั้งการแจ้งว่าเป็นการให้สัมภาษณ์โดยสมัครใจ และจะมีการนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์

เจ้าหน้าที่ทหารไทย
ตำรวจตระเวนชายแดน
และกรมการปกครอง
ขณะปฏิบัติหน้าที่ที่
บริเวณ 70 ไร่
ในอำเภอแม่สอด
จังหวัดตาก
ประเทศไทย
©Private, 2024

ความตายที่พรมแดนไทย-เมียนมา

อย่างไร ในบางกรณีพอร์ตีไฟไรต์ได้รับผิดชอบค่าเดินทางเพื่อรับประกันว่าผู้ให้สัมภาษณ์จะสามารถเดินทางมาให้สัมภาษณ์ในพื้นที่ที่ปลอดภัยได้ ทุกคนที่ให้สัมภาษณ์ต่างให้ความยินยอมตามที่ได้รับการบอกกล่าว พอร์ตีไฟไรต์ได้ปกป้องข้อมูลบางส่วนเกี่ยวกับวันที่และสถานที่ของการสัมภาษณ์ รวมทั้งชื่อและข้อมูลที่บ่งชี้อัตลักษณ์บุคคลเพื่อความเหมาะสมและด้วยเหตุผลด้านความปลอดภัย

ลำดับเหตุการณ์

เวลาประมาณ 11:00 น. ในวันที่ 12 มกราคม 2567 ทหารไทย จับกุมอ่องโกโก พลเมืองสัญชาติเมียนมาซึ่งอาศัยอยู่ที่บ้านใต้ และยังทำหน้าที่เป็นสมาชิกชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน (ชรบ.) ทหารควบคุมตัวอ่องโกโกใกล้กับสะพานไม้ในตำบลท่าสายลวด ซึ่งอยู่ตามแนวพรมแดนประเทศไทย-เมียนมา ในบริเวณที่เรียกว่า พื้นที่ 70 ไร่

©Fortify Rights, 2024

ชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้านสามนายเดินทางมาถึงในพื้นที่ 70 ไร่ และพบอ่องโกโกขณะนั่งอยู่บนพื้นใกล้กับสะพานไม้ที่ทำขึ้นแบบง่าย ๆ พวกเขาได้เห็นอ่องโกโกขณะที่ถูกสอบปากคำโดยทหารของกองทัพบกไทยสี่นาย เกี่ยวกับการทำงานของเขาในฐานะเป็นสมาชิกชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน

©Fortify Rights, 2024

ทหารสามนายนำตัวอ่องโกโกไปยังป้อมทหารที่ไม่ได้ใช้งานแล้ว ตั้งอยู่ใกล้กับพรมแดนประเทศไทย-เมียนมา จากนั้นก็ทุบตีเขาอย่างหนัก ชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้านสามนายได้เดินตามทหารไป และได้เห็นช่วงที่มีการทุบตี ศิริชัยได้เข้าร่วมด้วย โดยใช้ไม้ไผ่ตีเข้าที่กันของเขานั่งครั้ง และตีที่หน้าแข้งอีกสองครั้ง

ทหารนายหนึ่งสั่งให้ศิริชัยและจ.ว.ออกจากพื้นที่ของป้อมทหาร และแจ้งต่อ ม.ล.ให้รออยู่ในพื้นที่เพื่อเป็นล่ามแปลให้กับอ่องโกโก การทุบตียังเกิดขึ้นต่อไป ตามข้อมูลของ ม.ล. การสอบปากคำและการทุบตีเกิดขึ้นเป็นระยะเวลาประมาณ 30 นาที

หลังการทุบตีอ่องโกโก ทหารนายหนึ่งบอกให้ ม.ล.นำตัวอ่องโกโกไปที่จุดใกล้กับพรมแดนประเทศเมียนมา จากนั้นทหารก็ได้ถอนกำลังออกจากหลุมหลบภัย เพื่อกลับไปยังบริเวณใกล้สะพานซึ่งเป็นจุดที่จับกุมอ่องโกโก โดยทิ้ง ม.ล.และอ่องโกโกไว้ที่บริเวณป้อมทหาร

ประมาณ 12:30 น. ม.ล.พวงอ่องโกโกที่ได้รับบาดเจ็บสาหัส เพื่อเดินไปยังพรมแดนประเทศเมียนมาตามคำสั่ง เขาโบกมือเรียก ร.อ. ผู้หญิงที่เดินผ่านมา เพื่อมาช่วยพวงอ่องโกโกเดิน ทหารสามนายของกองทัพบกไทยซึ่งยังอยู่ในพื้นที่บอร.อ.ไม่ให้ถ่ายภาพร่างกายของอ่องโกโก รวมทั้งไม่ให้โพสต์ข้อความใด ๆ ในโซเชียลมีเดีย

เนื่องจากได้รับบาดเจ็บสาหัสมาก ทั้ง ม.ล. และ ร.อ.จึงไม่สามารถพวงอ่องโกโกให้เดินไปได้ พวกเขาจึงปล่อยตัวอ่องโกโกไว้เพียงลำพัง เพื่อที่จะได้แยกย้ายกันไปขอความช่วยเหลือ ตอนนั้นอ่องโกโกยังมีชีวิตอยู่ แต่มีเลือดไหลและได้รับบาดเจ็บสาหัสบนร่างกาย

เวลาประมาณ 13.30 น. ส.บ. ผู้หญิง
อีกคนหนึ่งเดินผ่านมาพบอ้งโกโก
ข้างทางเดินใกล้ ๆ ป้อมทหารเก่า

©Fortify Rights, 2024

ส.บ. และ ร.ช. ได้เดินทางกลับมาดูอาการของอ้งโกโก และพบว่าเขานอนอยู่บนแคร่
ไม้ไผ่ใกล้กับต้นไม้ขนาดใหญ่ ที่ใต้ต้นไม้มีทหารไทยสามนายยืนอยู่ ส.บ.และร.ช. ได้เห็น
ตอนที่อ้งโกโกกำลังสิ้นลมหายใจ

หลังการเสียชีวิตของอ้งโกโก ประจักษ์พยานที่เป็นพลเรือนได้ออกจากที่เกิดเหตุ

หลังได้ทราบข่าวการเสียชีวิตของอ้งโกโก ญาติของเขาได้เดินทางไปยังพื้นที่ 70 ไร่
ซึ่งเป็นจุดที่มีการตั้งศพของอ้งโกโกเอาไว้ทันที

เวลาประมาณ 14.00-15.00 น. ศิริชัยกลับมาที่พื้นที่ 70
ไร่ หลังได้รับโทรศัพท์จากผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านบ้านใต้ ซึ่งบอก
ให้เขากับทีมชมรม. บ้านใต้มารับศพของอ้งโกโก โดยศพ
อยู่ใกล้กับแทงก์น้ำและเส้นทางเดินซึ่งเป็นจุดแบ่งสอง
ฟากพรมแดนประเทศไทยและเมียนมา

©Fortify Rights, 2024

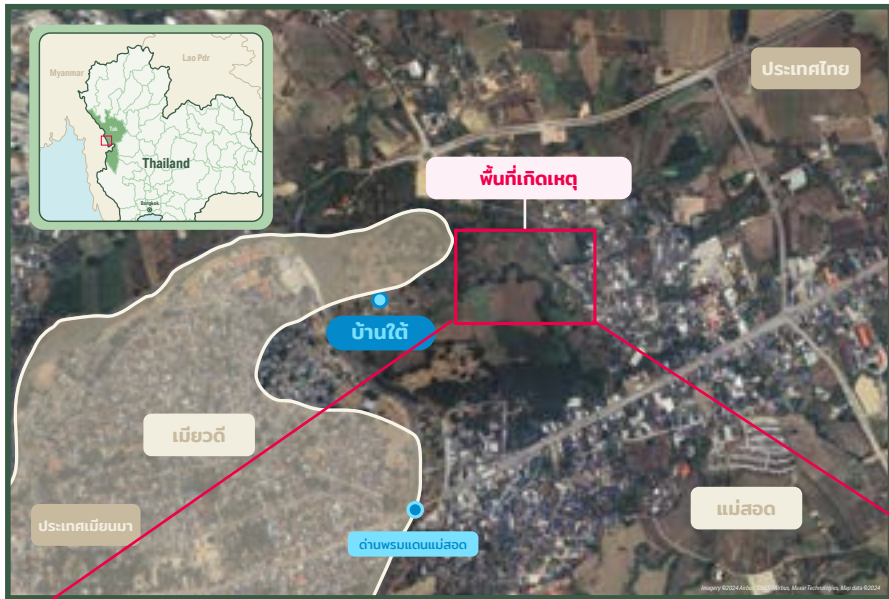
ในวันที่ 12 มกราคม 2567 ครอบครัวของอ้งโกโกได้นำร่างของเขาไปที่วัดไทยวัฒนารามในตำบล
ท่าสายลวด เพื่อเตรียมทำพิธีสวดและฌาปนกิจศพ โดยมีแผนที่จะสวดและเผาศพในวันที่ 14 มกราคม

ในวันที่ 14 มกราคม 2567 ครอบครัวของอ้งโกโกตัดสินใจชะลอการเผาศพออกไป เพื่อให้มีการ
ชันสูตรพลิกศพอ้งโกโกอย่างเป็นทางการ

ในวันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2567 ตำรวจแม่สอดจับกุมศิริชัยและดำเนินคดีกับเขาในข้อหาร่วมกันทำร้าย
ร่างกายผู้อื่นจนทำให้ถึงแก่ความตาย ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 290 ประกอบมาตรา 83
สืบเนื่องจากการเสียชีวิตของอ้งโกโก

ในวันที่ 27 กันยายน 2567 ศาลจังหวัดแม่สอดพิพากษาว่าศิริชัยมีความผิดฐานร่วมกันทำร้ายร่างกาย
ผู้อื่นจนทำให้ถึงแก่ความตาย ลงโทษจำคุกเป็นเวลา 3 ปี 4 เดือน

แผนที่แสดงตำแหน่งของการควบคุมตัวโดยพลการ, การทรมาน, และการเสียชีวิตของอ๋องโกโก

I. การละเมิดสิทธิมนุษยชน

การจับกุมโดยพลการ

เวลาประมาณ 10.00 น. ในวันที่ 12 มกราคม 2567 ศิริชัยหรือแจมิน สมาชิกชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน หรือชรบ. ที่เป็นชาวเมียนมา จากบ้านใต้ในตำบลท่าสายลวด อำเภอแม่สอด ในจังหวัดตาก ได้รับโทรศัพท์จากผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านบ้านใต้เกี่ยวกับการจับกุมชายคนหนึ่งที่มาจากประเทศเมียนมา เขาบอกกับพอร์ตฟายไรต์ว่า:

ผมได้รับโทรศัพท์จาก [ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน] บอกว่าทหารได้จับคนที่สวมเสื้อกั๊กของชรบ. และเป็นคนที่มาจากประเทศเมียนมา เขาถูกจับใน “พื้นที่กึ่งกลาง” ใกล้กับพรมแดน แต่ไม่มีใครอยู่ที่นั่น เขาก็ส่งให้ผมไปที่นั่นเพื่อไปดูแลสถานการณ์... ผมไม่ได้ไปอย่างที่คิด เหตุที่นั่นที่ แต่กลับไปที่บ้านก่อน เพราะโทรศัพท์แบตหมด [ตอนที่อยู่ที่บ้าน [ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน] ส่งภาพถ่ายของอ่องโกโงมาให้ดู และถามว่ารู้จักผู้ช่วยที่สวมเสื้อกั๊กของชรบ. คนนี้หรือไม่... ให้ผมตรวจสอบดูหน่อย แต่ผมไม่รู้จักเขา ผมเลยโทรศัพท์ไปหาหัวหน้าชุดชรบ. บ้านใต้

ผู้ชายซึ่งถูกทหารไทยจับคือนายอ่องโกโง พลเมืองสัญชาติเมียนมา อายุ 37 ปี และเป็นอดีตสมาชิกของชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้านบ้านใต้

กระทรวงมหาดไทยของไทยเป็นผู้กำกับดูแลชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน ซึ่งเป็นพลเรือนที่ได้รับการแต่งตั้งจากนายอำเภอ และได้รับการฝึกอบรมเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานของเจ้าพนักงานผู้บังคับใช้กฎหมายในพื้นที่ในการดูแลความสงบเรียบร้อยและความปลอดภัยในหมู่บ้านของไทย¹ แม้ว่าจะมีข้อกำหนดทั่วไปให้ชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้านในอำเภอแม่สอดต้องเป็นบุคคลที่มีสัญชาติไทย แต่ตามรายงานพบว่า เป็นเรื่องปกติที่ทางการไทยจะแต่งตั้งพลเมืองสัญชาติเมียนมาที่มีเอกสารเพื่อทำหน้าที่อาสาสมัครในระบอบไทย เนื่องจากประสบปัญหาในการคัดเลือกบุคคลเพื่อทำหน้าที่ชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน และเพราะมีพลเมืองสัญชาติเมียนมาในพื้นที่จำนวนมาก²

เวลาประมาณ 11.45 น. ถึง 12.20 น. ในวันที่ 12 มกราคม “ม.ล.” และ “ย.จ.” (ไม่ใช่ตัวย่อของชื่อจริง) พลเมืองสัญชาติเมียนมาและชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้านอีกสองคนจากบ้านใต้ ได้รับข้อมูลว่า ทหารของกองทัพบกไทยได้จับกุมอ่องโกโง และควบคุมตัวเขาไว้ใกล้กับสะพานไม้ขนาดเล็กในพื้นที่ 70 ไร่ หรือที่เรียกว่าเป็น “พื้นที่กึ่งกลาง” หรือ “no man’s land”³ พื้นที่ 70 ไร่เป็นพื้นที่ที่ยังไม่ได้รับการพัฒนา ซึ่งตั้งอยู่ใกล้กับพรมแดนประเทศไทย-เมียนมา

เมื่อไปถึงที่เกิดเหตุในพื้นที่ 70 ไร่ ม.ล.บอกว่า ทหารนายหนึ่งได้สอบถามเขาทันทีว่า:

“อ่องโกโง! เขาเป็นสมาชิกชรบ. หรือเปล่า?” ทหารตะโกนถามผมเป็นภาษาไทยตอนที่ผมไปถึง ผมตอบว่า “ใช่” ผมเห็นอ่องโกโงนั่งขัดสมาธิอยู่บนพื้น มือทั้งสองข้างถูกผูกไว้ด้านหลัง ทหารสี่นายยืนอยู่ข้าง

1 พอร์ตฟายไรต์ สัมภาษณ์ ศิริชัย, อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ประเทศไทย, มีนาคม 2567 โดยมีความเป็นไปได้ว่าศิริชัยไม่รู้จักรับอ่องโกโงมาก่อนที่เขาจะถูกจับ ทรมาน และสังหาร มีญาติของอ่องโกโงอย่างน้อยหนึ่งรายได้แจ้งประเด็นนี้ขณะพูดคุยกับพอร์ตฟายไรต์

2 ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการช่วยเหลือเจ้าพนักงานของหน่วยกำลังคุ้มครองและรักษาความสงบเรียบร้อยภายในหมู่บ้าน พ.ศ. 2551, ข้อ 3

3 พอร์ตฟายไรต์ สัมภาษณ์ ก.บ., อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ประเทศไทย, มีนาคม 2567

4 พอร์ตฟายไรต์ สัมภาษณ์ ม.ล. และ ย.จ., อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ประเทศไทย, มกราคม 2567

หลังเขาใกล้กับสะพานไม้ขนาดเล็กและต้นมะขาม ทหารทั้งสองใส่ชุดลายพรางเต็มยศ พร้อมกับหมวกทหาร และสพายปืนยาว ผมเดินเข้าไปหาพวกเขา และจากนั้น [คนอื่น] ก็มาถึงพอดี⁵

ม.ล. เล่าให้ฟอร์ตีฟายไรต์ฟังต่อว่า: “ทหารถาม ย.จ. กับแจมินว่า ‘เขา [อ่องโกโง] เป็นสมาชิกชรบ.จริงไหม?’ ย.จ.ตอบว่า ‘ใช่ เขาเคยเป็นชรบ. จริง ๆ แต่เขากลับเมืงยวดี [ประเทศเมียนมา] ไปทำงานได้ประมาณเดือนนึงแล้ว’⁶

ญาติของอ่องโกโงอธิบายถึงความเกี่ยวข้องของอ่องโกโงกับชรบ.ให้ฟอร์ตีฟายไรต์ฟัง⁷ แม้จะไม่ได้มีการยืนยันว่าอ่องโกโงยังคงมีสถานะเป็นชรบ.หรือไม่ในขณะที่เขาถูกฆ่า แต่ก็ถูกนับว่าเป็นส่วนหนึ่งขององค์กรที่งานศพของเขา ม.ล. บอกกับฟอร์ตีฟายไรต์ว่า:

ผมไปทำความเคารพเขา [อ่องโกโง] ที่งานศพ ปกติแล้วเมื่อทหารเสียชีวิตก็จะมีทหารนายอื่นมาร่วมทำความเคารพและพูดอะไรบางอย่าง [เช่น กล่าวลา] ชรบ. เองก็เหมือนกัน เลื่อก็กักถูกวางอยู่บนร่างของเขาในงานศพ แต่ที่ไม่มีธงชาติไทยอยู่ เหมือนอย่างพวกทหารก็จะพูดอะไรดี ๆ ให้เขา ชรบ. ก็เช่นกัน ผมเป็นคนอ่านให้เขาฟัง เขาตายในฐานะสมาชิกชรบ.คนหนึ่ง⁸

ย.จ. ยังบรรยายถึงสภาพเหตุการณ์ที่คล้ายคลึงกัน โดยระบุว่า:

ตอนที่ผมไปถึง ทหารสามนายสอบถามผมว่า [อ่องโกโง] ทำงานเป็นลูกน้องของผม (ในทีมชรบ.) หรือไม่ ผมตอบว่า ‘ใช่’ แต่พวกเขาไม่ยอมรับคำตอบของผม เพราะมีชรบ. จากหน่วยอื่น ๆ อยู่ในที่เกิดเหตุด้วย ... เมื่อผมอธิบายว่าอ่องโกโงเป็นลูกน้องของผม พวกเขาก็ไม่ยอม ผมพยายามขอโทษและขอให้ปล่อยตัวเขา แต่ทหารไม่ยอมปล่อยตัว ตอนนั้นเขามีบาดแผลที่ใบหน้าแล้ว⁹

ตามข้อมูลของม.ล. และศิริชัช อ่องโกโงสวมเสื้อกั๊กของชรบ.¹⁰ เสื้อกั๊กที่ชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้านมักสวมใส่ จะมีสีลำพ้อมกับมีตราสัญลักษณ์ของกรมการปกครอง เป็นรูปมอสิงห์พร้อมกับชื่อกรมที่บริเวณหน้าอกซ้าย และธงชาติไทยบนบริเวณด้านอกขวา¹¹

ม.ล. บอกว่า: “[ทหาร] ถามอ่องโกโงว่า ‘มีงใส่เสื้อกั๊ก [ชรบ.] มาทำไม? มีงขายยาเสตติหรืออะไรหรือเปล่า? ทำไมถึงใส่เสื้อมาแบบนี้? [ธงชาติไทย] ไม่ใช่ธงชาติ [ของประเทศ] มีง มันเป็นของประเทศกู’ จากนั้นทหารก็เอาเสื้อกั๊กส่งให้ผม”¹²

ม.ล. บอกกับฟอร์ตีฟายไรต์ว่า ย.จ. พยายามอธิบายให้ทหารฟังว่า อ่องโกโงเป็นชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้านและทำงานร่วมกับชรบ. แลก่อนหน้านั้นหนึ่งเดือน เขาเดินทางกลับไปจังหวัดเมืงยวดีในประเทศเมียนมาเพื่อทำงาน ก่อนจะถูกจับ¹³ ศิริชัช ซึ่งไม่รู้จั๊กับอ่องโกโง ยังถามเขาเกี่ยวกับเสื้อกั๊ก ศิริชัชเล่าว่า:

ผมเลยถามอ่องโกโงว่า “นายไปใส่เสื้อกั๊กมาได้อย่างไร?” เขาไม่ได้ตอบ ผมเลยถามเขาว่า “นายมีญาติหรือเปล่า? นายมีพี่น้องหรือเปล่า?” เขาบอกว่า “ผมไม่มี [ญาติ]” แต่เขามีอาการเมินเมา ก็โทษเขาไม่ได้หรอก ผมพยายามคิดว่าควรจะทำอย่างไร เพราะเขาไม่มีญาติพี่น้องเลย ผมจำเป็นต้องให้ใครบางคนมารับรองว่าเขาเป็นใคร¹⁴

ย.จ. ยังพยายามที่จะร้องขอให้ปล่อยตัวอ่องโกโง เขาบอกว่า:

ผมพยายามร้องขอต่อ [ทหาร] ให้ปล่อยตัว [อ่องโกโง] [ทหาร] ไม่ยอมปล่อยตัว [เขา] พวกเขาทั้งหมดไว้ที่ประตู [สะพาน] และเดินห่างไปที่ฐานทัพ หรือที่เรียกว่าเป็นป้อมทหาร มันเป็นเหมือนกระท่อมหลังหนึ่ง พวกเขาพาตัวอ่องโกโงไปที่หลุมหลบภัยที่อยู่ห่างออกไปอีกประมาณครึ่งกิโลเมตร และทั้งหมดไว้ที่นั่น อีกประมาณ 20 นาทีต่อมา ผมได้ยินเสียงร้องตะโกนของอ่องโกโงบอกว่า ‘ช่วยผมด้วย! ผมไม่ได้ทำอะไรผิด! ผมไม่ได้ทำผิด! ช่วยผมด้วย! ผมไม่ได้ยินอะไรมากกว่านั้น ผมจึงเดินตามเสียงไป มีทหารสามนายอยู่’¹⁵

เกี่ยวกับบทบาทของชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน ผู้ใหญ่บ้านในตำบลท่าสายลวดบอกกับฟอร์ตีฟายไรต์ว่า:

5 ฟอร์ตีฟายไรต์ สัมภาษณ์ ม.ล., อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ประเทศไทย, มกราคม 2567

6 *อ้างแล้ว*

7 ฟอร์ตีฟายไรต์ สัมภาษณ์ ว.พ., อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ประเทศไทย, มิถุนายน 2567

8 ฟอร์ตีฟายไรต์ สัมภาษณ์ ม.ล., อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ประเทศไทย, มีนาคม 2567

9 ฟอร์ตีฟายไรต์ สัมภาษณ์ ย.จ., อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ประเทศไทย, มกราคม 2567

10 ฟอร์ตีฟายไรต์ สัมภาษณ์ ม.ล., อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ประเทศไทย, มกราคม 2567; ฟอร์ตีฟายไรต์ สัมภาษณ์ศิริชัช อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ประเทศไทย, มีนาคม 2567

11 กรมการปกครอง, *ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการช่วยเหลือเจ้าพนักงานของหมู่บ้านกำลังคุ้มครองและรักษาความสงบเรียบร้อยภายในหมู่บ้าน พ.ศ. 2551*

12 ฟอร์ตีฟายไรต์ สัมภาษณ์ ม.ล., อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ประเทศไทย, มกราคม 2567

13 *อ้างแล้ว*

14 ฟอร์ตีฟายไรต์ สัมภาษณ์ศิริชัช อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ประเทศไทย, มีนาคม 2567

15 ฟอร์ตีฟายไรต์ สัมภาษณ์ ย.จ., อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ประเทศไทย, มกราคม 2567

[ชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน] ช่วยเหลือผู้ใหญ่นบ้าน [ในการ] ดูแลชุมชนในหมู่บ้าน พวกเขาอยู่ภายใต้การบังคับบัญชาของผม ชรบ. มีเจ้าหน้าที่จำนวนมาก...อาจจะมี [สมาชิก] 40 หรือ 30 คน พวกเขาจะทำหน้าที่ดูแลความปลอดภัยตอนกลางคืน ... เพราะเราเป็น ชุมชนขนาดใหญ่ เราต้องการคนจำนวนมากมาช่วยดูแลชุมชน ไม่ได้มีสิทธิพิเศษ [ของรัฐบาล] ให้ [ชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน]¹⁶

การทรมานและการปฏิบัติอื่น ๆ ที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือที่ย่ำแย่ที่สุด

ในวันที่ 12 มกราคม หลังการจับกุมอ่องโกโก ย.จ., ศิริชัย และ ม.ล. ได้เห็นทหารของกองทัพไทยซ้อมทรมานอ่องโกโกในจุดเดียวกันของพื้นที่ 70 ไร่¹⁷ ม.ล.บอกกับฟอร์ตีฟายไรต์ว่า ทหารสอบปากคำอ่องโกโก ก่อนจะลงมือทำร้ายเขา โดยบอกว่า:

หลังอ่องโกโกพูดจบ [เพื่อตอบคำถาม] หัวหน้าชุด [ของทหาร] ได้เริ่มซ้อมเขาต่อหน้าพวกเรา โดยใช้ไม้ตีหลังและขาข้างหนึ่งหลาย ครั้ง ตีแรงจนกระทั่งไม้ไผ่หัก จากนั้นพวกเขาก็ใช้ไม้ยาวประมาณ 1.5 เมตร [เกือบห้าฟุต] เพื่อตีต่อไป จนกระทั่งไม้หักอีก¹⁸

ย.จ. ยังบรรยายถึงการซ้อมที่เกิดขึ้น โดยระบุว่าคนที่ทุบตีเป็น "หัวหน้า" และ "ค่อนข้างตัวสูง" เขาบรรยายต่อว่า:

ทหารที่ดูอายุน้อยกว่ามีผิวคล้ำ ตัวเตี้ยกว่า เป็นคนที่ใช้ไม้ฟาดใส่อ่องโกโก... หน้าของอ่องโกโกปกคลุมไปด้วยดิน ผมมองเห็นรอยแผลบนหน้าของเขาไม่ชัดเจน เพราะเขื่อนดินปนกับเลือดเลอะเทอะไปหมด¹⁹

ย.จ. กล่าวว่า ทหารสามนายมีส่วนเกี่ยวข้องกับการสอบปากคำและการทรมานอ่องโกโก แต่ทหารอีกหนึ่งนายยังคงประจำอยู่ที่สะพานไม้ใกล้ ๆ²⁰ ย.จ. อธิบายถึงบทบาทของทหารในการทำร้าย โดยบอกกับฟอร์ตีฟายไรต์ว่า:

พวกเขาเป็นทหารจากหน่วยรักษาความปลอดภัยตามแนวชายแดน ผมไม่รู้สังกัดของพวกเขา แต่พวกเขามีหน้าที่รับผิดชอบดูแลความปลอดภัยตามพรมแดนของคลอง [แม่ดาว] ตรงพรมแดน ทหารเหล่านี้มีอุปกรณ์ครบเหมือนทหารคนอื่น ๆ แต่ไม่มีเครื่องหมาย พวกเขามีอาวุธปืนและอุปกรณ์ต่าง ๆ คนที่ [ทำร้ายอ่องโกโก] เขามีปืนสองซัดติดไว้ที่คอปก น่าจะสองหรือสามซัด ผมเห็นไม่ชัดเจน มันอยู่ไกลไปเล็กน้อยจนทำให้เห็นไม่ชัดเจน ส่วนทหารอีกคนไม่มีปืนอะไรเลยจนคอปก เป็นทหารที่ตัวเล็กกว่าและมีผิวคล้ำกว่า²¹

กองกำลังเนรศวร ซึ่งเป็นหน่วยรบพิเศษภายใต้กระทรวงกลาโหมของไทย รับผิดชอบดูแลความปลอดภัยตามแนวพรมแดนของจังหวัดตากและแม่ฮ่องสอน หน่วยเฉพาะกิจราชมนู เป็นหน่วยรบพิเศษภายใต้กองกำลังเนรศวร ได้รับมอบหมายหน้าที่ให้คุ้มครองพรมแดนจังหวัดตาก และมีทหารประจำอยู่ในบริเวณที่อ่องโกโกถูกสังหาร²² ภารกิจของกองกำลังเนรศวรคือการปกป้องแนวพรมแดน และจับกุมผู้เข้าเมืองที่ไม่มีเอกสาร รวมทั้งผู้ลี้ภัย และการลักลอบขนยาเสพติด²³

ศิริชัยยอมรับว่าตนได้เข้าร่วมตีด้วยในบางช่วง เขาบอกว่า: "มีลำไม้ไผ่แห้งตอกอยู่ห่างออกไปประมาณ 4-5 เมตร เป็นไม้ที่มีความกว้างประมาณ 2-3 เซนติเมตร เป็นไม้ไผ่ที่อยู่ข้างกองไฟ [เผา] ผมใช้ไม้ตีเขาสามครั้ง ตีสองครั้งที่หน้าแข้ง และอีกครั้งหนึ่งที่ก้น"

ศิริชัยบอกว่า เขาเดินจากไปหลังจากตีอ่องโกโก แต่ทหารยังคงทุบตีต่อไป เขาบอกว่า: "ตอนที่ผมเดินไปจากที่เกิดเหตุ [ทหาร] ยังคงซ้อมทรมานเขาอย่างหนักต่อไป แต่ไม่ได้ตีบ่อยมาก ตีแค่ไม่กี่ครั้ง แต่ก็น่าจะรุนแรงมาก"²⁴

ม.ล. ยังบอกกับฟอร์ตีฟายไรต์เกี่ยวกับทหารที่ยังคงทุบตีต่อไป โดยบอกว่า:

การทุบตีและการเตะยังคงเกิดขึ้นอีกหลายครั้ง จนอ่องโกโกร้องตะโกนออกมา ทหารจึงหยุดตีเขา และบอก ... เรา [พยายาม] ให้เดินออกไป แต่ตอนนั้นทหารนายหนึ่งบอกให้หนึ่งในพวกเราเราอยู่ในที่เกิดเหตุ เพื่อเป็นล่ามให้กับอ่องโกโก ตอนผมยืนอยู่ที่นั่น การทุบตียังเกิดขึ้นต่อไปอีก 5-6 ครั้ง หรือมากกว่านั้น²⁵

16 ฟอร์ตีฟายไรต์ สัมภาษณ์ ก.อ., อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ประเทศไทย, มีนาคม 2567

17 ฟอร์ตีฟายไรต์ สัมภาษณ์ ม.ล. และ ย.จ., อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ประเทศไทย, มกราคม 2567; ฟอร์ตีฟายไรต์ สัมภาษณ์ ศิริชัย อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ประเทศไทย, มีนาคม 2567

18 ฟอร์ตีฟายไรต์ สัมภาษณ์ ม.ล., อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ประเทศไทย, มกราคม 2567

19 ฟอร์ตีฟายไรต์ สัมภาษณ์ ย.จ., อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ประเทศไทย, มกราคม 2567

20 อ้างแล้ว

21 ฟอร์ตีฟายไรต์ สัมภาษณ์ ย.จ., อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ประเทศไทย, มกราคม 2567

22 ฟอร์ตีฟายไรต์, การสื่อสารกับเจ้าหน้าที่ทหารระดับสูง, อำเภอแม่สอด, จังหวัดตาก, มิถุนายน 2567

23 กองกำลังเนรศวร, "ภารกิจกองกำลังเนรศวร", เว็บไซต์ เข้าถึงครั้งสุดท้ายเมื่อ 16 กรกฎาคม 2567, <https://naresuanforce.com/ดูหน้า-35676-ภารกิจกองกำลังเนรศวร.html>

24 ฟอร์ตีฟายไรต์ สัมภาษณ์ ศิริชัย, อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ประเทศไทย, มีนาคม 2567

25 ฟอร์ตีฟายไรต์ สัมภาษณ์ ม.ล., อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ประเทศไทย, มกราคม 2567

ในเมืองต้น ม.ล. คาดการณ์ว่า การสอบปากคำและการทำร้ายเกิดขึ้นประมาณ 30 นาที²⁶ เขายังบอกกับฟอร์ดีฟายโรต์ว่า: “ตอนที่ทหารหยุดทุบตี เขาพวกเขาพูดว่าวันนี้จะเป็นวันสุดท้ายที่ [อ่องโกโก] จะได้อยู่ที่นี่ (ในประเทศไทย) พวกเขาเตือนว่าถ้าอ่องโกโกกลับมาอีก คราวนี้ได้ตายแน่นอน”²⁷

หลังทุบตีเสร็จ ทหารนายหนึ่งบอกม.ล. ให้นำตัวอ่องโกโกไปที่พรมแดนประเทศเมียนมา เขาบอกว่า: “ทหารขอให้ผมนำตัว [อ่องโกโก] ออกไปโดยขอให้ผ่านไป [พรมแดนประเทศเมียนมา] และบอกเขาว่าอย่ากลับเข้ามาอีก ปกติผมไม่กล้าไปพื้นที่แถวนั้น แต่ทหารบอกให้ผมพาเขาไปส่งที่นั่น”

จากนั้นม.ล. ได้ควักมือเรียกร.อ. ผู้หญิงจากเมียนมาที่เดินผ่านมา เขาบอกกับฟอร์ดีฟายโรต์ว่า:

ผมบอกให้เธอช่วยนำตัวอ่องโกโกกลับไปประเทศเมียนมา และขอให้ส่งตัวเขาไปที่โรงพยาบาลเมียวดี (ในประเทศเมียนมา) เพราะไม่อย่างนั้นเขาคงเสียชีวิตระหว่างอยู่ (ในประเทศไทย) ในช่วงนั้น เขายังมีชีวิตอยู่ แต่มีเศษซากไม้ติดอยู่ในบาดแผลของเขา ผู้หญิงคนนั้นและผมช่วยกันพยุงอ่องโกโก ผมช่วยประคองที่แขนด้านซ้าย ส่วนผู้หญิงช่วยประคองที่แขนด้านขวา อย่างไรก็ดี อ่องโกโกเดินได้แค่ 5-6 ก้าวเท่านั้น แต่ประมาณ 2-3 เมตร จากบริเวณที่มีต้นไม้ใหญ่ [ซึ่งเป็นจุดที่เขาถูกซ้อม] เพื่อพยายามนำตัวเขาไปที่พรมแดนประเทศเมียนมา ตอนนั้นอ่องโกโกบอกว่า เขาเดินไม่ไหวแล้ว และทรุดเข่าลง พอผู้หญิงคนนั้นเห็นเลือดไหลออกมาจากแขนขวาของอ่องโกโกจำนวนมาก เธอจึงร้องให้ออกมา และบอกว่าไม่สามารถจะประคองเขาอีกต่อไปได้แล้ว เธอจึงเดินทางกลับไปประเทศเมียนมาเพื่อขอความช่วยเหลือ²⁸

ม.ล. ยังเดินทางกลับไปบ้านได้เพื่อขอความช่วยเหลือ และแจ้งข่าวให้กับครอบครัวของอ่องโกโกทราบ²⁹

ร.อ. ซึ่งเดินทางมาพอดี เล่าถึงจังหวะที่เห็นอ่องโกโกว่า:

ประมาณ 12.30 น. ฉันกลับจากการขายของ [ที่ตลาดในประเทศไทย] ฉันเห็นเขา [อ่องโกโก] กับ [ม.ล.] และทหาร [ไทย] สามนาย ไขว่หน้าของเขาข่มขู่ไปด้วยเลือด ส่วนผมเห็นหลังบวมและมีเลือด เขาได้รับบาดเจ็บหลายแห่ง ฉันเป็นคนกลัวเลือด [ตอนที่เห็นเขา] รู้สึกทำอะไรไม่ถูกและสายตาวุ่นวายเป็นหมด ... ตอนนั้นจำได้ว่าฉันได้รับโทรศัพท์จาก [ญาติ] ของเขา ตอนที่ยังอยู่ที่นั่น ทหาร [ไทย] นายหนึ่งบอกฉันไม่ให้ถ่ายภาพของเขา [อ่องโกโก] และไม่ให้โพสต์ลงโซเชียลมีเดีย ในตอนนั้นฉันรู้สึกมึนงง และรู้สึกกลัวมาก³⁰

ร.อ. ยังอธิบายว่า: “ทันทีที่เห็นใบหน้าเขา ขณะที่เลือดยังไหลออกมาไม่หยุด ทันใดนั้น ฉันก็จำเขาได้ เพราะเรารู้จักกันมาก่อน”³¹

อ่องโกโกได้รับบาดเจ็บสาหัสจนไม่สามารถเดินได้ และล้มลงตลอด ร.อ. บรรยายว่า:

ฉันบอกเขาว่า “ระวังและอดทนหน่อยนะ ระวังพยานไม่ไปโรงพยาบาล” แต่เขาตอบได้แค่ “อืม...” [ส่งเสียงครางออกมาเล็กน้อย] เขาตอบได้แค่นั้น เขาไม่ได้ขอให้ฉันช่วย เพราะเขาเองก็ยังไม่ไหว ... ฉันพยายามที่จะช่วย [ม.ล.] บอกกับ [ม.ล.] ว่า “อย่าเอาแต่มองฉัน ถ้าเขา [อ่องโกโก] ยังมีชีวิตอยู่ เราควรส่งเขาไปโรงพยาบาล เราควรติดต่อกับ [ญาติ] ของเขาด้วย มา มาช่วยกันพยุงตัวเขาขึ้นมา” แต่ทุกครั้งที่เราพยายามพยุงเขาขึ้นมา เขาล้มลง ฉันเห็นบาดแผลจำนวนมากบนแผ่นหลังของเขา ตอนที่พยายามพยุงเขาขึ้นมา ฉันรู้สึกกลัวและมึนงง ฉันจึงจำไม่ได้ว่าบนแขนของเขามีบาดแผลอะไรหรือไม่ ตอนนั้นฉันแทบมองไม่เห็นใคร เพราะมีอาการมึนงงเนื่องจากความหวาดกลัว³²

จากนั้นร.อ. ก็ที่อ่องโกโกไว้ใกล้กับป้อมทหารเก่า ๆ และเดินทางจากไทยกลับไปสู่ประเทศเมียนมา

เวลาประมาณ 13.00 น. ร.บ. พยานคนที่สองที่บังเอิญเดินทางมาพบอ่องโกโก ระหว่างที่กำลังเดินทางกลับไปฝั่งเมียนมา ในตอนนั้นเขายังมีชีวิตอยู่ พยานบอกกับฟอร์ดีฟายโรต์ว่า:

ฉันเดินเข้าไปใกล้ ๆ เขา อยู่ข้างหน้าเขาประมาณหนึ่งเมตร เขาพยายามลุกขึ้นยืน เขายืนมีลมที่ฉัน เหมือนพยายามขอให้ช่วยพยุงเขาขึ้นมาด้วย ดิฉันรู้สึกกลัวมาก เลยวิ่งหนีไป ... เขาพยายามที่จะลุกขึ้นนั่ง แต่ก็ล้มลงกองกับพื้นครึ่งแล้วครึ่งเล่า ฉันจำไม่ได้ว่าได้เห็นบาดแผลบนหน้าของเขา ... เพราะเขื่อนทั้งเลือดและดินเต็มไปหมด โดยเฉพาะในช่วงระหว่างดวงตาและจมูกของเขา ส่วนพื้นของเขาก็หัก เห็นเลือดแห้งเกาะกระจุกอยู่บนเข็อก ตอนนั้นฉันจำไม่ได้ว่าเขาคืออ่องโกโก³³

26 อ้างแล้ว

27 อ้างแล้ว

28 อ้างแล้ว

29 อ้างแล้ว

30 ฟอร์ดีฟายโรต์ สัมภาษณ์ ร.อ., อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ประเทศไทย, พฤษภาคม 2567

31 อ้างแล้ว

32 อ้างแล้ว เหตุการณ์ร้ายแรงที่ก่อให้เกิดความเครียดและตื่นตระหนก ซึ่งเป็นอาการเนื่องจากได้รับความกระทบกระเทือนด้านจิตใจอย่างรุนแรง อาจส่งผลให้เกิดอาการทางกาย เช่น สายตาวุ่นวาม ทั้งนี้อาจเป็นผลมาจากความตื่นตระหนกแบบจะสูหรือจะหนีดี และอาจส่งผลกระทบต่อระบบประสาทอัตโนมัติ และอาจทำให้เกิดสายตาวุ่นวาม วัล โบรตดู Joseph N. Trachtman, “Post-traumatic Stress Disorder and Vision,” *Optometry*, พฤษภาคม 2553, 81 (5), น. 240-52 <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/20435270/>

33 ฟอร์ดีฟายโรต์ สัมภาษณ์ ร.บ., อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ประเทศไทย, มิถุนายน 2567

ร.บ. บรรยายถึงสถานที่ที่พบตัวอ่องโกโกว่า: “ทหารไทยสามนายอยู่แถวนั้น (ใกล้กับหลุมหลบภัยเก่า) ทหารนายหนึ่งนั่งอยู่ ส่วนอีกสองนายยืนอยู่ใต้ต้นไม้ใหญ่ ... พวกเขาไม่ได้พูดอะไรกับฉัน แต่ดูเหมือนกำลังรอให้ใครบางคนมานำตัวเขา (อ่องโกโก) ออกไป”³⁴

ร.ช. พยานคนที่สามที่บังเอิญผ่านมาพบ ได้รับโทรศัพท์จากญาติของอ่องโกโกประมาณเวลา 15.00 น. เพื่อสอบถามเกี่ยวกับอ่องโกโก และขอให้ ร.ช. พาเขาไปที่โรงพยาบาล ร.ช. และผู้หญิงอีกสองคนที่เดินผ่านมา จึงกลับไปจุดที่ร.อ.และ ร.บ. พบตัวอ่องโกโก ร.ช. บอกกับพอร์ดีฟายไรต์ว่า: “พวกเราสามคนเดินกลับไปจุดนั้นเพื่อตรวจสอบประมาณเวลา 15.00 น. ตอนที่เห็นตัวเขา เขานอนอยู่บนแคร่ไม้ไผ่ ตอนที่พวกเราเห็นเขา เขายังคงนอนอยู่ที่นั่น ฉันไม่รู้ว่าเป็นคนนำตัวเขามาที่นั่น แต่เขายังไม่ตาย และอาจกำลังจะตาย และเขาไม่ได้พูดอะไรเลย”³⁵

ร.บ. บอกกับพอร์ดีฟายไรต์ว่า ในตอนนั้นตนเชื่อว่าอ่องโกโกเสียชีวิตแล้ว “เขาไม่ได้ส่งเสียงอะไรเลย แต่ฉันเห็นเขาหายใจออดออด ๆ จากนั้นก็เหม็นไป จึงหวนนึกพวกเราว่าเขาจากเราไปแล้ว”³⁶

ร.อ. อธิบายว่า พวกเขาทั้งสามคนตอนที่พบกับอ่องโกโก เขาอยู่ในอีกที่หนึ่ง ร.อ. บอกกับพอร์ดีฟายไรต์ว่า: “ครั้งแรกตอนที่เจอเขา เขาอยู่ในอีกที่หนึ่ง แต่ในครั้งที่สอง ตอนที่กลับไปค้นหาเขา เขาอยู่ในอีกที่หนึ่ง ตอนที่เขาเสียชีวิตแล้ว พวกเขาได้แต่กลับบ้าน เพราะพวกเขาก็กลัวว่าจะถูกกล่าวหาว่าเป็นคนที่ฆ่าเขา”³⁷

ร.ช. ยังอธิบายถึงจุดที่เรือพ่วงของอ่องโกโกว่า “ร่างของเขายืนในพงหญ้าสูง อยู่ห่างจากต้นไม้ใหญ่ประมาณ 3-4 เมตร ทหารไทยสามนายยืนอยู่ใกล้ ๆ ตอนนั้นเขาไม่มีสติ ดวงตาปิดไปแล้ว”³⁸ ทหารไทยซึ่งยังคงอยู่ใต้ต้นไม้ใหญ่ ในบริเวณเดียวกับที่พยานทั้งสามคนพบร่างอ่องโกโก ได้พูดกับร.ช. ว่า:

หลังจากเขาตายไปแล้ว พวกเขา (ทหารไทย) บอกให้เราพ่วงของเขากลับไป (ประเทศเมียนมา) แต่เราไม่กล้านำร่างของเขากลับไป เพราะถ้าเราพ่วงของเขากลับไป พวก BGF (กองกำลังพิทักษ์ชายแดน) ที่อยู่ใกล้ ๆ ก็จะควบคุมตัวเรา เราจึงกลัวมาก ถ้าเราเอาศพกลับไป เราจะต้องถูกจับแน่นอน ฉันจึงบอกทหารไทยเป็นภาษาพม่าว่า “หัวหน้า! ฉันจะไม่พาเขากลับไป เพราะเขาเสียชีวิตแล้ว ฉันจะกลับบ้านแล้ว” ดูเหมือนว่าทหารไทยจะเข้าใจสิ่งที่ฉันพูด และไม่มีปฏิกิริยาอะไรอีกหลังจากนั้น³⁹

หลังได้รับทราบข่าวนี้ ญาติคนหนึ่งของอ่องโกโกบอกว่า: “ฉันตรงไปหา (อ่องโกโก) ที่นั่น แต่เขาเสียชีวิตตั้งแต่ก่อนที่ฉันจะเดินทางไปถึง”⁴⁰

การสังหารนอกกระบวนการกฎหมาย

ในวันที่ 12 มกราคม 2567 เวลา 14.30 น. หลังเดินทางจากพื้นที่ 70 ไร่กลับไปบ้านได้ ย.จ. ได้รับโทรศัพท์จากเพื่อนชรบ. ด้วยกันบอกว่าอ่องโกโกเสียชีวิตแล้ว⁴¹ ย.จ. บอกกับพอร์ดีฟายไรต์ว่า:

ผมตอบ [คนที่โทรมาว่า] “ไม่น่าจะเป็นไปได้นะ เพราะผมเพิ่งเห็นเขามาเมื่อ” ผมเดินทางไปเก็บศพของเขา ตอนนั้นมีเจ้าหน้าที่และทหารคนอื่น [อยู่ที่นั่นด้วย] ผมไม่ได้นำร่างของเขา [ไป] แต่ผมเป็นเจ้าของฟาร์มจางานศพ ผมต้อง [ทำความเข้าใจ] ศพ ตอนที่ถอดเสื้อผ้าของเขาก่อน ผมเห็นรอยฟกช้ำและอาการบาดเจ็บเหล่านี้”⁴²

ภาพถ่ายศพของอ่องโกโก ซึ่งอยู่กับพอร์ดีฟายไรต์ แสดงให้เห็นรอยฟกช้ำบนหน้าผาก กระดูกแก้มทั้งสองข้าง จมูก และแผ่นหลังของเขากลับทั้งหมด ตั้งแต่บริเวณกระดูกสะบักจนถึงเอวด้านหลัง⁴³ ภาพถ่ายเหล่านี้ยังแสดงให้เห็นรอยแผลลึกลับประมาณหนึ่งนิ้วขนาดยาวบนคอขวาของเขา⁴⁴

34 อ้างแล้ว

35 พอร์ดีฟายไรต์ สัมภาษณ์ ร.ช., อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ประเทศไทย, มิถุนายน 2567

36 อ้างแล้ว

37 พอร์ดีฟายไรต์ สัมภาษณ์ ร.อ., อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ประเทศไทย, พฤษภาคม 2567

38 พอร์ดีฟายไรต์ สัมภาษณ์ ร.ช., อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ประเทศไทย, มิถุนายน 2567

39 อ้างแล้ว. กองกำลังพิทักษ์ชายแดนของชาวกะเหรี่ยงซึ่งควบคุมพื้นที่ขนาดใหญ่ฝั่งตรงข้ามกับอำเภอแม่สอดถูกกล่าวหาว่ามีการดำเนินงานแบบอาชญากรรมรวมทั้งการเป็นต้นตอของกลุ่มคนที่ล่อลวงคนอื่นทางระบบคอมพิวเตอร์ ปีรุดดู “Sex, Drugs and Cyber Scams: Inside Myanmar’s Notorious Online Crime Hub,” *The Irrawaddy*, 8 พฤษภาคม 2567, <https://www.irrawaddy.com/in-person/interview/sex-drugs-and-cyber-scams-inside-myanmars-notorious-online-crime-hub.html> และ Justice for Myanmar, “Karen BGF/KNA Regional Criminal Network Exposed,” 22 พฤษภาคม 2567, <https://www.justiceformyanmar.org/press-releases/karen-bgf-kna-regional-criminal-network-exposed>

40 พอร์ดีฟายไรต์ สัมภาษณ์ ย.ส., อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ประเทศไทย, มกราคม 2567

41 พอร์ดีฟายไรต์ สัมภาษณ์ ย.จ., อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ประเทศไทย, มกราคม 2567

42 อ้างแล้ว

43 ภาพถ่าย สำเนาอยู่กับพอร์ดีฟายไรต์, มกราคม 2567

44 อ้างแล้ว

ฟอร์ตีฟายไรต์ยังได้ตรวจสอบสำเนารายงานชันสูตรพลิกศพของโรงพยาบาลแม่สอด ซึ่งให้รายละเอียดเกี่ยวกับผลการตรวจสอบ โดยระบุถึงอาการบาดเจ็บดังต่อไปนี้⁴⁵

บาดแผลถูกรูดที่ใบหน้าและจมูกรวม 6 บาดแผล ขนาดตั้งแต่ 1 ถึง 3 เซนติเมตร หน้าผาก เข่า ขวา ขนาดตั้งแต่ 0.5 ถึง 3 เซนติเมตร โหล่ขวา ที่เข่าทั้งสองข้าง หน้าแข้งขวา ปลายเท้าซ้าย บาดแผลฟกช้ำ ที่หางดวงตาซ้ายขนาด 2 เซนติเมตร [...] บาดแผลถลอกถูกรูด เป็นแนวยาวที่ปลายแขนขวาจำนวน 4 บาดแผล ขนาดกว้าง 1 เซนติเมตร ยาว 3

ถึง 5 เซนติเมตร [...]

บาดแผลถลอกถูกรูดร่วมกับรอยฟกช้ำโดยรอบบาดแผลที่ด้านหลัง หน้าอก หน้าท้อง ต้นแขนซ้ายขนาดตั้งแต่ 2 ถึง 3 เซนติเมตร [...] บาดแผลฟกช้ำที่ด้านหลัง ลำตัว ต้นขาซ้าย ขนาดตั้งแต่ 2 ถึง 15 เซนติเมตร [...]

บาดแผลฟกช้ำได้ผิวหนังรูปแบบเป็นแนวยาว ที่ลำตัว หลังด้านซ้ายบน ระยะระหว่างบาดแผลกว้าง 1 เซนติเมตร ยาวตั้งแต่ 3 ถึง 15 เซนติเมตร [...]

รายงานระบุว่า อ่องโกโกลังได้รับบาดเจ็บภายในศีรษะ รวมทั้ง “หนังศีรษะด้านหน้าซ้ายฟกช้ำ, ..., พบเลือดออกใต้เยื่อหุ้มสมองชั้นกลาง ด้านซ้าย สมองบวม ...” และสรุปว่า อ่องโกโกลังเสียชีวิตจาก “ศีรษะบาดเจ็บจากการถูกทำร้ายร่างกาย”⁴⁶

ฟอร์ตีฟายไรต์ได้พูดคุยกับทหารระดับสูงของกองทัพไทย ซึ่งระบุว่า:

ผมได้รับโทรศัพท์จากทหารคนหนึ่งประจำการที่นั่น [พื้นที่ 70 ไร่] เวลาประมาณ 11.30 น. เขาบอกผมว่า ได้พบผู้ชายพม่าคนนี้ [อ่องโกโกลัง] สวมเสื้อกั๊กของขรบ. แต่ทหารของพมพูดยกเขาพม่ามาได้ ก็เลยเรียกให้ขรบ. ที่เป็นชาวพม่ามาในที่เกิดเหตุ เพื่อยืนยันว่า ชายคนนี้เป็นขรบ. หรือไม่ ลูกน้องของผม [ทหารไทยซึ่งประจำการอยู่ในที่เกิดเหตุ] รายงานว่า ผู้ชายคนนั้นไม่ใช่ขรบ. และบอกว่าได้ส่งตัวเขากลับไปประเทศเมียนมาแล้ว และยืนยันว่าเหตุการณ์ทุกอย่างปกติ ผมรู้ข้อมูลนี้ดี เพราะลูกน้องผมรายงานให้ผมทราบในเวลาไล่เลี่ยกัน เราพบเขา [ศพของเขา] อีกครั้งอีกประมาณ 2-3 ชั่วโมงต่อมา⁴⁷

ทหารระดับสูงของกองทัพไทยนายนี้บอกว่า เขา “พร้อมจะปฏิบัติตามหลักการด้านสิทธิมนุษยชน”⁴⁸

ตามบันทึกคำให้การที่นำส่งต่อศาลจังหวัดแม่สอด ในวันที่ 10 มิถุนายน 2567 ตำรวจแม่สอดสอบปากคำทหารไทยสองนาย ซึ่งได้พบกับอ่องโกโกลังขณะที่เขาสีชีวิต

ตามหลักฐานที่ถูกแสดงต่อศาล ในวันที่ 14 มกราคม พนักงานสอบสวนจากสถานีตำรวจภูธรแม่สอด ได้มีหมายเรียกทหารไทยอย่างน้อยสองคนจากกองร้อยทหารราบที่ 431 เพื่อมาสอบปากคำเกี่ยวกับการเสียชีวิตของอ่องโกโกลัง หนึ่งในทหารไทยซึ่งเป็นพลทหาร ทำงานเป็นพลวิทยุ และประจำการอยู่ในพื้นที่ 70 ไร่ บอกว่า:

วันนั้นเป็นวันที่ 12 มกราคม 2567 เวลาประมาณ 13.00 น. ข้าฯ และ [ทหาร] ได้รับคำสั่งจาก [ผู้บังคับบัญชา] ให้นำอาวุธปืน [เอ็ม 16] เพื่อไปลาดตระเวนรักษาความปลอดภัยในพื้นที่ 70 ไร่ ซึ่งเป็นพื้นที่พิพาท ... หลังได้รับคำสั่ง ข้าฯ และ [ทหาร] เดินทางด้วยเท้าจากหน่วยตามเส้นทางดินที่ขรุขระ ซึ่งข้าฯ และ [ทหาร] ใช้เป็นประจำระหว่างการลาดตระเวน หลังออกเดินทางได้ประมาณ 100 เมตร ข้าฯ และ [ทหาร] ได้พบกับผู้หญิงจากประเทศเมียนมาสามคน ระหว่างที่กำลังยืนมองคน ๆ หนึ่งที่นอนอยู่บนถนนดิน ข้าฯ และ [ทหาร] จึงเดินเข้าไปสอบถาม ในเบื้องต้น ข้าฯ ทราบว่าบุคคลที่นอนทอดร่างอยู่เป็นพลเมืองสัญชาติเมียนมาที่ได้รับบาดเจ็บ และยังคงสิ้นสติอยู่... ข้าฯ จึงได้รายงานกรณีดังกล่าวไปยัง [ผู้บังคับบัญชา] จากนั้น [ผู้บังคับบัญชา] ก็มายังที่เกิดเหตุ และเขาได้รายงานข้อมูลต่อไปยังผู้บังคับบัญชาลำดับสูงขึ้นไป เมื่อ [ทหาร] ได้รับคำสั่งให้กลับไปหน่วย ข้าฯ และ [ผู้บังคับบัญชา] ยังคงอยู่ที่เกิดเหตุ ในเวลาต่อมา พลเมืองสัญชาติเมียนมาหลายคนจากในฝั่งประเทศเมียนมา เดินเข้ามายังจุดที่พบเห็นบุคคลซึ่งได้รับบาดเจ็บนอนอยู่ จากนั้นคนจากเมียนมาก็ช่วยนำคนเจ็บไปไว้ได้ริมไม้ จากนั้นทหารเมียนมาหลายคนได้เดินทางมาดูชายที่บาดเจ็บคนนั้น คนจากเมียนมาพูดคุยกัน ส่วนข้าฯ ยืนอยู่ด้านนอก และไม่ทราบว่าคุณคนจากเมียนมาพูดคุยอะไรกัน ต่อมาข้าฯ พบว่าผู้ได้รับบาดเจ็บคนนั้นเสียชีวิตแล้ว ข้าฯ จึงเดินทางมาให้ปากคำกับพนักงานสอบสวน⁴⁹

ทหารไทยอีกนายหนึ่งซึ่งมียศจ่าสิบเอก และทำงานเป็นรองผู้บังคับการหมวดเป็นเล็ก กองร้อยทหารราบที่ 431 ให้การว่า:

45 รายงานชันสูตรพลิกศพ สำเนาอยู่กับฟอร์ตีฟายไรต์, กรกฎาคม 2567

46 อ้างแล้ว

47 ฟอร์ตีฟายไรต์, การสื่อสารกับทหารไทยนายหนึ่ง, อำเภอแม่สอด, จังหวัดตาก, มิถุนายน 2567

48 อ้างแล้ว

49 สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, หลักฐานจากฝ่ายผู้กล่าวหาหรือพยาน สำเนาอยู่กับฟอร์ตีฟายไรต์, มกราคม 2567

วันนั้นเป็นวันที่ 12 มกราคม 2567 เวลาประมาณ 14.00 น. ระหว่างที่ย้าย กำลังปฏิบัติหน้าที่ที่ฐานทัพบ้านท่าอาจ ผมได้รับแจ้งจาก [ผู้บังคับบัญชา] ว่า เขาได้รับข้อมูลจาก [ผู้บังคับการ] ว่า มีผู้ได้รับบาดเจ็บและนอนเสียชีวิตอยู่ในพื้นที่พิพาท 70 ไร่ ... และขอให้ย้าย และ [ผู้บังคับบัญชา] ไปตรวจสอบในที่เกิดเหตุ ข้าฯ จึงขับรถพา [ผู้บังคับบัญชา] ไปยังที่เกิดเหตุ และได้พบกับร่างของนายอ่องโกโก นอนเสียชีวิตอยู่บนถนนดิน... บริเวณใบหน้าและลำตัวมีร่องรอยของการถูกทำร้าย ระหว่างที่ย้าย และ [ผู้บังคับบัญชา] กำลังตรวจสภาพศพ ชาวบ้านจากฝั่งเมียนมาหลายคนและเจ้าหน้าที่ตำรวจตระเวนชายแดน พร้อมกับชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน ก็อยู่สังเกตการณ์ในที่เกิดเหตุด้วย ในตอนนั้น เจ้าหน้าที่จากเมียนมาหลายคนซึ่งปะปนอยู่กับคนที่อยู่แถวนั้น ได้เข้ามาเก็บข้าวกรอง และพยายามที่จะพิสูจน์เอกลักษณ์ของผู้เสียชีวิต เนื่องจากมีการเผยแพร่ภาพก่อนที่จะเกิดเหตุ เป็นภาพของผู้ตายขณะที่สามเส้ากักของเจ้าหน้าที่ของรัฐ แต่จนถึงตอนนั้นยังไม่มียุติบัตรของรัฐบาลที่ยืนยันว่าผู้ตายเป็นเจ้าหน้าที่ของตน จากนั้น [ตำรวจตระเวนชายแดน] ได้ทำการสอบปากคำร่วมกับเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองและญาติของผู้ตาย รวมทั้งหน่วยงานของข้าฯ เพื่อดูว่ามีบุคคลใดที่มีความสงสัยต่อสาเหตุการตายหรือไม่ ทั้งนี้เพื่อคืนศพให้กับญาติไปประกอบพิธีศพต่อไป ทุกคนบอกว่าพวกเขาไม่มีข้อสงสัยเกี่ยวกับสาเหตุของการเสียชีวิต ข้าฯ และทีมเจ้าหน้าที่และเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานต่าง ๆ จึงถอนกำลังออกจากที่เกิดเหตุ และปล่อยให้ญาติของผู้ตายนำศพไปประกอบพิธี⁵⁰

ศิริชัยได้รับข้อมูลเกี่ยวกับการเสียชีวิตของอ่องโกโกในเวลาใกล้เคียงกัน ระหว่างเวลา 14.00-15.00 น. ในวันที่ 12 มกราคม ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านบ้านได้ขอให้เขาไปช่วยเก็บศพ⁵¹ เขาไปถึงจุดที่พบศพของอ่องโกโกพร้อมกับ “ทีมกู้ภัย” เขาบอกว่า: “ทีมกู้ภัยใช้มีดสับศพ [ของอ่องโกโก] และบอกว่าร่างกายของเขายังอุ่นอยู่ หมายถึงว่าเขาเพิ่งจะเสียชีวิต เราจึงนำศพของเขาไปที่วัด”⁵² ศิริชัยอธิบายว่า ได้พบศพขณะอยู่ใกล้กับแท่งน้ำเก่า และทางเดินที่แบ่งกั้นพรมแดนระหว่างประเทศไทยกับเมียนมา⁵³

ในวันที่ 12 มกราคม 2567 หลังมีการนำศพของอ่องโกโกออกมาจากพื้นที่ 70 ไร่แล้ว ญาติได้นำร่างของเขามาไปวัดไทยวัฒนธรรมเพื่อเตรียมจัดพิธีสวดและฅาปนกิจ⁵⁴ ครอบครัวได้จัดเตรียมพิธีเพื่อฅาปนกิจเขาในวันที่ 14 มกราคม เวลา 13.00 น.⁵⁵ อย่างไรก็ตาม ก่อนที่การเผาศพจะเกิดขึ้น นักปกป้องสิทธิมนุษยชนที่ทำงานสนับสนุนสิทธิของผู้โยกย้ายถิ่นฐานในอำเภอแม่สอด ได้มาพบกับครอบครัวของอ่องโกโกที่งานศพ และแนะนำให้ครอบครัวไปแจ้งความกับตำรวจ และดำเนินการให้มีการชันสูตรพลิกศพของเขา ก่อนจะทำพิธีฅาปนกิจ⁵⁶

ตามปากคำของหนึ่งในนักปกป้องสิทธิมนุษยชน ระบุว่า:

ครอบครัวของเขากลับมาไม่กล้าไปแจ้งความกับตำรวจ แต่หลังจาก [นักปกป้องสิทธิมนุษยชน] มาพูดคุยด้วย พวกเขา ก็ตกลงที่จะให้มีการชันสูตรพลิกศพ ... ระหว่างอยู่ที่วัด ผมได้โทรศัพท์ไปที่โรงพยาบาลแม่สอดเพื่อให้มารับศพของเขาไป ผมแจ้งโรงพยาบาลว่าตำรวจกำลังมาที่วัด และเราจำเป็นต้องมีการชันสูตรพลิกศพ สุดท้าย โรงพยาบาลก็ส่งรถมารับศพไป ส่วนผมได้พา [ญาติ] ของอ่องโกโก และบุคคลอื่น ๆ ไปที่โรงพยาบาล⁵⁷

นักปกป้องสิทธิมนุษยชนยังได้ไปแจ้งความกับตำรวจในอำเภอแม่สอด อย่างไรก็ตาม ตำรวจบอกพวกเขาว่า ต้องให้ญาติของผู้ตายเป็นผู้แจ้งความเอง⁵⁸ ถึงอย่างนั้น ตำรวจในตำบลท่าสายลวดก็เดินทางมาพบกับครอบครัวของอ่องโกโกเพื่อสอบถามว่าประสงค์จะแจ้งความหรือไม่ และได้มีการสอบปากคำพยานในเบื้องต้น⁵⁹ญาติของอ่องโกโกยังเดินทางไปสถานีตำรวจในอำเภอแม่สอดเพื่อแจ้งความ และให้ปากคำกับตำรวจ⁶⁰ ขณะที่เขียนรายงานนี้ ตำรวจไทยยังไม่ได้มีการเปิดเผยผลการสอบสวนต่อสาธารณะแต่อย่างใด

ญาติของอ่องโกโกบอกกับฟอร์ตีฟายไรต์ว่า ในวันที่ 16 มกราคม หลังจากเจ้าหน้าที่ทำการชันสูตรพลิกศพอ่องโกโก “...เจ้าหน้าที่ทหารได้บริจาคเงิน 3,000 บาท” ให้กับครอบครัวของอ่องโกโก ระหว่างพิธีเผาศพ⁶¹

ผู้ที่เกี่ยวข้องกับครอบครัวของอ่องโกโก ซึ่งมาร่วมพิธีสวดบอกในทำนองเดียวกันว่า “ฉันเห็นของใส่เงินในนั้น ทหารบริจาคเงิน 3,000 บาท เพื่อช่วยเหลืองานศพ”⁶²

50 *อ้างแล้ว*

51 ฟอร์ตีฟายไรต์ สัมภาษณ์ ศิริชัย, อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ประเทศไทย, มีนาคม 2567

52 ฟอร์ตีฟายไรต์ สัมภาษณ์ ศิริชัย, อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ประเทศไทย, มีนาคม 2567

53 *อ้างแล้ว และโปรดดู*, “แผนที่แสดงตำแหน่งของการควบคุมตัวโดยพลการ, การทรมาน, และการเสียชีวิตของอ่องโกโก”

54 ฟอร์ตีฟายไรต์ สัมภาษณ์ ส.ด., อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ประเทศไทย, มกราคม 2567

55 ฟอร์ตีฟายไรต์ สัมภาษณ์ ก.ล., อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ประเทศไทย, มกราคม 2567

56 *อ้างแล้ว*

57 ฟอร์ตีฟายไรต์ สัมภาษณ์ ย.ด., อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ประเทศไทย, มกราคม 2567

58 ฟอร์ตีฟายไรต์ สัมภาษณ์ ก.ล., อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ประเทศไทย, มกราคม 2567

59 ฟอร์ตีฟายไรต์ สัมภาษณ์ ค.ด., อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ประเทศไทย, มกราคม 2567

60 ฟอร์ตีฟายไรต์ สัมภาษณ์ ย.ด., อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ประเทศไทย, มกราคม 2567

61 ฟอร์ตีฟายไรต์ สัมภาษณ์ ว.พ., อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ประเทศไทย, มกราคม 2567

62 ฟอร์ตีฟายไรต์ สัมภาษณ์ ส.ด., อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ประเทศไทย, มกราคม 2567

ผู้ที่เกี่ยวข้องกับครอบครัวอีกคนหนึ่งเห็นการบริจาคเงินช่วยเหลืองานสวดศพ บอกว่า:

ทหารสองนายเดินทางมาพร้อมกับของ ไม่ใช่ทหารซึ่งเป็นคนที่ขี้มอม [อ่องโกโง] แต่เป็นทหารที่มียศสูงกว่าที่เดินทางมาขอโทษ ... ฉันรู้ว่าพวกเขามียศสูงกว่า ... พวกเขาบอกว่า “พวกเราขอโทษด้วย” โดยพูดเป็นภาษาไทย ทหารไทยบอกว่า “ผมรู้ว่าคุณกำลังลำบาก เราขอโทษกับเรื่องนี้”⁶³

ม.ล. อธิบายว่า ซูร์กษาความปลอดภัยหมู่บ้านได้ให้เกียรติมาร่วมพิธีศพของอ่องโกโง เขาบอกว่า:

ปกติเวลาที่มีทหารเสียชีวิต ทหารคนอื่นก็จะมาร่วมพิธีและเคารพศพด้วยการพูดบางอย่าง ในทำนองเดียวกับซรบ. พวกเขาเข้าใจกั๊กมาวางไว้บนศพของอ่องโกโงระหว่างพิธี แต่ไม่มีธงชาติไทย ถ้าผู้ตายเป็นทหาร เราคงกล่าวสวดดีเขา แต่ในฐานะซรบ. การทำแบบนี้หมายความว่าเขาเสียชีวิตในฐานะสมาชิกของซรบ.⁶⁴

อ่องโกโงมีอายุ 37 ปีขณะที่เขาเสียชีวิต⁶⁵

การจับกุมและควบคุมตัวนายศิริชัย กับประเด็นในกระบวนการทางอาญา

ในวันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2567 ตำรวจแม่สอดจับกุมและดำเนินคดีกับศิริชัยในข้อหาเกี่ยวกับการเสียชีวิตของอ่องโกโง⁶⁶

ขณะที่เขียนรายงานนี้ ศิริชัยถูกฝากขังอยู่ที่เรือนจำอำเภอแม่สอด โดยถูกดำเนินคดีตามมาตรา 290 และ 83 ของประมวลกฎหมายอาญาของไทย⁶⁷

มาตรา 290 นิยามความผิดฐานฆ่าคนตายโดยไม่เจตนา ว่าหมายถึงการ “ทำร้ายผู้อื่นจนเป็นเหตุให้ผู้นั้นถึงแก่ความตาย โดยมีได้มีเจตนาฆ่า”⁶⁸ ความผิดฐานฆ่าคนตายโดยไม่เจตนาต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สามปีถึงสิบห้าปี⁶⁹ มาตรา 83 ของประมวลกฎหมายอาญาเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดของตัวการ โดยถือว่าผู้ที่ได้ร่วมกระทำความผิดสองคนหรือกว่านั้นเป็นตัวการ และกำหนดว่าตัวการ “ต้องระวางโทษตามที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น”⁷⁰ ตามรายละเอียดในคำร้องขอฝากขังวันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2567 ตำรวจควบคุมตัวศิริชัยตามข้อกล่าวหาว่าเขาและ “บุคคลอื่นซึ่งอยู่ระหว่างการหลบหนีได้ร่วมกันทำร้ายนายอ่องโกโง ... โดยการเตะที่ลำตัวและใช้ไม้ตีที่ศีรษะ ทำให้ได้รับบาดเจ็บ และเป็นเหตุให้เสียชีวิตในเวลาต่อมา”⁷¹

ตามคำร้องขอฝากขังของ ร.ต.อ.สามารถ ลีงนง พนักงานสอบสวน สถานีตำรวจภูธรแม่สอด ที่ยื่นต่อผู้พิพากษาพัชรา มานิตต์ศวกุล ระบุว่าพยานสองคน “ยืนยันว่าผู้ก่อเหตุที่ทำร้ายร่างกายด้วยการเตะและตอย และใช้ไม้ตีนายอ่องโกโงคือนายศิริชัย ... และบุคคลอื่น ๆ ซึ่งอยู่ระหว่างการหลบหนี ระหว่างการสอบปากคำ ผู้ต้องหาให้การปฏิเสธทุกข้อกล่าวหา”⁷²

ในวันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2567 ตำรวจแม่สอดยังได้จัดทำบันทึกการแจ้งข้อกล่าวหาต่อศิริชัย โดยระบุว่าทหารมีส่วนร่วมในการเสียชีวิตของอ่องโกโง บันทึกการแจ้งข้อกล่าวหาระบุว่า:

ผู้ต้องหายอมรับว่าได้ร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ทหารในการทำร้ายร่างกายนายอ่องโกโง จนเป็นเหตุให้ได้รับการบาดเจ็บ การกระทำของท่านมีความผิดฐาน “ทำร้ายผู้อื่นจนเป็นเหตุให้ผู้นั้นถึงแก่ความตาย” และต้องเข้ารับการไต่สวนเพื่อรับผิดตามกฎหมาย⁷³

ศิริชัยได้ขอประกันตัว แต่ศาลปฏิเสธไม่ให้ประกันตัว อ้างว่าเป็นข้อหาที่มีอัตราโทษสูง และตามความเห็นของตำรวจ มีความเสี่ยงว่าผู้ต้องหาอาจหลบหนี ศิริชัยเป็นบุคคลที่ไม่มีสัญชาติไทย และถิ่นที่อยู่ของเขาในประเทศไทยอยู่ใกล้กับพรมแดนประเทศเมียนมา⁷⁴

เกี่ยวกับการสืบสวนทหาร ม.ล. อธิบายว่า:

63 ฟอर्टีฟายไรต์ สัมภาษณ์ ส.ต., อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ประเทศไทย, มกราคม 2567

64 ฟอर्टีฟายไรต์ สัมภาษณ์ ม.ล., อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ประเทศไทย, มีนาคม 2567

65 ฟอर्टีฟายไรต์ สัมภาษณ์ ส.ต., อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ประเทศไทย, มกราคม 2567

66 ฟอर्टีฟายไรต์ สัมภาษณ์ ศิริชัย, อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ประเทศไทย, มีนาคม 2567

67 พนักงานสอบสวน สถานีตำรวจภูธรแม่สอด v ศิริชัย, “คำร้องขอฝากขัง,” คดีหมายเลขคดีที่ 63/2567, ศาลจังหวัดแม่สอด, 6 กุมภาพันธ์ 2567

68 ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499, มาตรา 290

69 อ้างแล้ว

70 ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499, มาตรา 83

71 พนักงานสอบสวน สถานีตำรวจภูธรแม่สอด v ศิริชัย, “คำร้องขอฝากขัง,” คดีหมายเลขคดีที่ 63/2567

72 “บันทึกการแจ้งข้อกล่าวหา คดีอาญาเลขที่ 279/2567,” สถานีตำรวจภูธรแม่สอด, 6 กุมภาพันธ์ 2567

73 อ้างแล้ว

74 “คำร้องขอฝากขังศิริชัย,” สถานีตำรวจภูธรแม่สอด, 6 กุมภาพันธ์ 2567.

[ตำรวจ] นำตัวผมไปขังตัวทหารที่อยู่ในวันนั้น [ซึ่งมีการสังหารอ่องโกโก] จนถึงตอนนี้ [มีนาคม 2567] ผมได้ไปขังตัวแล้วสองครั้ง ... แต่ไม่พบตัวทหารซึ่งเป็นคนที่ซ้อมเขาจนเสียชีวิต ถ้าผมขังตัวผู้บริสุทธิ์ ก็จะไม่เป็นผลดีต่อเขา ผมรู้จักทหารที่เคยทำงานด้วยเป็นอย่างดี แต่ไม่ใช่ทหารกลุ่มนี้ [ซึ่งอยู่ในที่เกิดเหตุที่มีการสังหารอ่องโกโก] ตอนนั้นทหารปิดบังหน้า ทำให้ผมไม่สามารถขังตัวได้ว่าใครที่เป็นคนที่ทำร้ายอ่องโกโก⁷⁵

ม.ล. ยังอธิบายถึงขั้นตอนต่อไปว่า:

[ระหว่างที่ตำรวจนำตัวผู้ต้องสงสัยจากกองทัพไทยมาให้ขังตัว] จะมีการนำทหารมาห้านายในแต่ละรอบ และเราต้องมองพวกเขาผ่านกระจก พวกเขา [ตำรวจ] เอาตัวทหารมาให้ขังตัวรอบละห้านาย โดยไม่ได้บอกให้ผมขึ้นไปที่หมายเลขใดหมายเลขหนึ่ง พวกเขาเพียงแค่ถามว่า “คุณรู้จักคนเหล่านี้หรือไม่? จำได้ไหมว่ามีใครอยู่ในที่เกิดเหตุในวันนั้นบ้าง” ผมไม่กล้าขังตัวใคร เพราะไม่รู้ชัดเจนว่า [คนที่ฆ่า] เป็นใคร ผมไม่เห็นเหตุการณ์ [การสังหาร] ผมเห็นทหารบางคนที่ย้อมทรมาณอ่องโกโก ทหารนายนั้นมีรูปร่างท้วมและสูงกว่าพวกเรา ทำให้เราต้องเงยหน้ามอง [เขา]⁷⁶

หนึ่งในนักปกป้องสิทธิมนุษยชนที่มีข้อมูลเกี่ยวกับคดีนี้ อ.ย. ได้บอกกับฟอร์ตีฟายโรต์ว่า:

ประมาณ 13.00 น. [13 มกราคม 2567], [ปกปิดชื่อ] และฉันถูกทหารสอบปากคำที่สถานีตำรวจใกล้กับสนามบิน พวกเขาโกรธมากและบอกว่าข้อมูลทั้งหมดที่ฉันได้มา [เกี่ยวกับอ่องโกโก] ไม่เป็นความจริง [พวกเขาบอกว่า] เขาถูกซ้อมตั้งแต่อายุในประเทศเมียนมา ต่อมาทหารได้พบตัวเขาระหว่างลาดเชิงอยู่ในฝั่งไทย ทหารจึงพยายามช่วยเหลือเขา และนำตัวเขามาอยู่ได้ริมไม้ แต่ตอนที่ครอบครัวมาถึงที่เกิดเหตุ เขาได้เสียชีวิตแล้ว⁷⁷

ก่อนที่จะถูกจับ ตำรวจแหม่สอดได้โทรศัพท์เรียกศิริชัยให้มาที่สถานีตำรวจเพื่อสอบปากคำเกี่ยวกับการเสียชีวิตของอ่องโกโกสามครั้ง ตั้งแต่กลางเดือนมกราคมถึงวันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2567⁷⁸ ศิริชัยอธิบายถึงเหตุการณ์ตอนที่เขาถูกเรียกตัวมาสอบปากคำว่า:

ตำรวจบอกผมว่า “มีคนแจ้งว่าคุณเป็นผู้ก่อเหตุฆ่าคนตาย” ... ผมก็ไม่รู้ว่าจะทำอย่างไร ผมควรสารภาพหรือไม่? แต่ความจริงผมไม่ได้เป็นคนฆ่า [อ่องโกโก]” แต่ผมยอมรับว่าผมใช้ไม้ไล่ตีเขาสองครั้งที่ยาและหนึ่งครั้งที่กิน ก่อนจะปล่อยตัวเขาไป ผมรู้ว่าผมทำผิด ตำรวจจับตัวผมและส่งตัวผม [เข้าเรือนจำ]⁷⁹

เมื่อถามว่าตำรวจได้แจ้งให้เขาทราบถึงสิทธิของตนเองหรือไม่ เขาบอกว่า “ตำรวจไม่ได้แจ้งข้อมูลใด ๆ กับผม [เกี่ยวกับสิทธิของผม] ... ตำรวจไม่ได้แจ้งว่าผมถูกดำเนินคดีข้อหาอะไร เพียงแต่บอกว่า เป็น “ความผิดต่อชีวิตและร่างกาย” ผมไม่รู้ว่า เป็นข้อหาอะไรกันแน่ แต่ผมเห็นข้อความเหล่านั้นอยู่ในป้ายชื่อของผม [ในเรือนจำ]”⁸⁰

ศิริชัยบอกกับฟอร์ตีฟายโรต์ว่า ชรบ. ได้ทำการสื่อสารกันผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ถึงข้อมูลเกี่ยวกับการควบคุมตัว การทรมาน และการเสียชีวิตของอ่องโกโก รวมทั้งข้อมูลอัตลักษณ์ของผู้ก่อเหตุที่ยังคงหลบหนี แต่มีการลบข้อมูลเหล่านั้นออกไป

หลังเกิดเหตุ พวกเราที่เป็นชรบ. บ้านใต้ได้พูดคุยกันว่า เราคงไม่พูดคุยในกลุ่มนี้อีกต่อไป เพราะหลายคนก็ไม่ได้เป็นชรบ. แล้ว เราตกลงที่จะลบกลุ่มพูดคุยของชรบ. [ในเฟซบุ๊กแอสเซนเจอร์] ไปทั้งหมด เพราะจะไม่มีมีการใช้ประโยชน์อีกต่อไปแล้ว กลุ่มพูดคุยหลักของแกนนำ [ชรบ.] ก็ถูกลบไปด้วยในเวลาต่อมา⁸¹

เมต้า บริษัทซึ่งเป็นเจ้าของเฟซบุ๊กและเฟซบุ๊กแอสเซนเจอร์ ไม่สามารถกู้ข้อมูลการพูดคุยที่ถูกลบไปได้ ซึ่งอาจให้หลักฐานสำคัญเพื่อประโยชน์ต่อการบังคับใช้กฎหมายของไทย ก่อนหน้านั้น เมต้าเคยร่วมมือกับหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายเพื่อกู้ข้อมูลที่ถูกลบมาแล้ว ซึ่งรวมถึงกรณีที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดอาญา⁸²

ม.ล. ยังเน้นให้เห็นการขาดความโปร่งใสของกระบวนการสอบสวน เขาเล่าให้ฟังถึงประสบการณ์ตอนที่ไปให้ปากคำกับตำรวจแหม่สอด โดยระบุว่า:

ผมอธิบายทุกอย่างให้ฟัง และ [เจ้าหน้าที่ตำรวจ] ก็พิมพ์ลงคอมพิวเตอร์ พิมพ์ออกมา และบอกให้ผมเซ็นชื่อ ในวันต่อมา เราจึงรู้ว่าเริ่มมีการสอบสวนคดีต่อ [ศิริชัย] [ตำรวจ] ไม่ได้จัดสำเนาให้กับเรา แม้ผมพอจะฟังภาษาไทยรู้เรื่อง แต่ไม่สามารถอ่านภาษาไทยได้ ผม

75 ฟอร์ตีฟายโรต์ สัมภาษณ์ ม.ล., อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ประเทศไทย, มีนาคม 2567

76 *อ้างแล้ว*

77 ฟอร์ตีฟายโรต์ สัมภาษณ์ อ.ย., อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ประเทศไทย, มกราคม 2567

78 ฟอร์ตีฟายโรต์ สัมภาษณ์ ศิริชัย, อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ประเทศไทย, มีนาคม 2567

79 *อ้างแล้ว*

80 *อ้างแล้ว*

81 *อ้างแล้ว*

82 Meta, “Government Requests for User Data,” <https://transparency.meta.com/reports/government-data-requests/>

จึงไม่รู้ว่าได้ลงนามในเอกสารอะไรไป... ตำรวจบอกให้ผมเซ็นชื่อในเอกสารปิกนากประมาณสองเซนติเมตร ตอนที่พวกเขาเรียกตัวผมเข้าไปพบ พวกเขาไม่อนุญาตให้ผมดูว่า เอกสาร [ที่ผมลงชื่อไป] เป็นเอกสารอะไร⁸³

ม.ล. และ ย.จ. ยังบอกกับฟอร์ตีฟายไรต์ในต่างกรรมต่างวาระว่า พวกเขาได้แจ้งตำรวจไทยแล้วว่า ทหารไทยมีส่วนร่วมในการควบคุมตัวและซ้อมทรมานอ่องโกโก⁸⁴

ม.ล. ยังอธิบายถึงเหตุการณ์ตอนที่เข้าพบตำรวจแม่สอด โดยบอกว่า:

[ตำรวจ] มหาผมสองคนรถเมื่อเดือนที่แล้ว และบอกให้ผมไปกับพวกเขา ผมรู้สึกไม่ปลอดภัย พ่อแม่ก็รู้สึกแบบเดียวกัน ... แต่ผมไม่สามารถขัดขืน เพราะถ้าทำแบบนั้น ผมจะถูกจับ ... เราต้องไปให้ปากคำที่สถานีตำรวจตั้งแต่วันที่ 10.00 น. ถึง 15.00 น. พวกเขาปฏิบัติกับเราแย่มาก ไม่ยอมให้เรากินข้าว บ่อยให้เราหิว⁸⁵

อย่างไรก็ดี ส.ต. นักปกป้องสิทธิมนุษยชนซึ่งให้ความช่วยเหลือครอบครัวของอ่องโกโกในการแจ้งความกับตำรวจแม่สอด บอกกับฟอร์ตีฟายไรต์ว่า:

ที่สถานีตำรวจ ฉันทำหน้าที่เป็นล่าม พวกเขาสอบปากคำ [ญาติของอ่องโกโก] พวกเขาสอบปากคำญาติแยกกัน ฉันทำหน้าที่ล่ามภาษาไทยให้กับ [ญาติของอ่องโกโก] พวกเขาปฏิบัติกับเราเป็นอย่างดี และถามเราว่า "ทำไมคุณถึงต้องการที่จะแจ้งความในคดีนี้?" พวกเขา [ตำรวจ] บอกว่า ตำรวจจะสอบสวนคดีนี้ เราจะดูผลการชันสูตรพลิกศพ และจะพยายามให้เกิดความยุติธรรมอย่างแท้จริง แต่ฉันก็ยังไม่เห็นผลการชันสูตรพลิกศพ⁸⁶

หลังจากฟอร์ตีฟายไรต์ยื่นจดหมายต่อสถานีตำรวจภูธรแม่สอด เกี่ยวกับการควบคุมตัวศิรัชซ์ ฟอร์ตีฟายไรต์ได้เข้าพบพนักงานสอบสวนซึ่งยอมรับว่าได้รับจดหมาย แต่ปฏิเสธที่จะตอบคำถามเกี่ยวกับคดีอาญาของศิรัชซ์ โดยอ้างประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาระเบียบของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ และมาตรา 157 ของประมวลกฎหมายอาญา⁸⁷

ในเดือนเมษายน หลังตำรวจแม่สอดสอบสวนคดีจนถึงที่สุดแล้ว พนักงานอัยการจากสำนักงานอัยการจังหวัดแม่สอดได้มีคำสั่งฟ้องและได้ยื่นฟ้องคดีต่อศาลจังหวัดแม่สอด⁸⁸ ศาลกำหนดวันพิจารณาเพื่อคุ้มครองสิทธิและอิสรภาพของจำเลยในคดีอาญา ในวันที่ 28 พฤษภาคม โดยกำหนดให้มีการตรวจพยานหลักฐานในวันที่ 10 มิถุนายน⁸⁹

ในระหว่างที่มีการตรวจหลักฐาน พนักงานอัยการได้เปิดเผยบัญชีพยานทั้งหมด 14 คน⁹⁰ ต่อมาศาลได้ตัดเหลือเพียงพยานพยานสำคัญหกปาก รวมทั้งประจักษ์พยานสองคนที่เป็ญาติของอ่องโกโก และเจ้าหน้าที่ตำรวจแม่สอดสามนาย รวมทั้งพยานสองคนซึ่งให้ปากคำในนามของศิรัชซ์ รวมทั้งตัวของเขาเอง ทำให้จำนวนพยานทั้งหมดรวมกันเป็นแปดคน การสืบพยานเริ่มขึ้นในวันที่ 1 และ 9 สิงหาคม 2567 ที่ศาลจังหวัดแม่สอด⁹¹ ฟอร์ตีฟายไรต์ได้เข้าไปสังเกตการณ์การสืบพยานทั้งแปดคนที่ศาลจังหวัดแม่สอด ในระหว่างการพิจารณา ทนายความของศิรัชซ์ได้แสดงความกังวลเกี่ยวกับการสืบพยาน รวมทั้งการที่ศาลไม่จัดให้มีล่ามในระหว่างการสอบสวนพยาน รองสารวัตร (สอบสวน) ให้การดังต่อไปนี้:

ข้าฯ สอบปากคำ [ประจักษ์พยาน] ในวันที่ 14 มกราคม การถามและตอบได้รับความช่วยเหลือจากล่าม เจ้าหน้าที่ตำรวจนายหนึ่งซึ่งพูดและเข้าใจภาษาพม่า ได้ช่วยทำหน้าที่ล่าม เหตุที่ไม่มีการให้ล่ามลงชื่ออาจเพราะเป็นความบกพร่อง เพราะกำลังเร่งรีบทำสำนวนคดี ข้าฯ เป็นผู้สอบปากคำพยานทั้งสามคนด้วยตนเอง ยาวนานจนถึงตีหนึ่งหรือตีสอง⁹²

มีผู้ตั้งข้อสงสัยอย่างมากเกี่ยวกับความน่าเชื่อถือของการดำเนินคดีของตำรวจแม่สอดต่อศิรัชซ์ ประจักษ์พยานได้ชี้ตัวศิรัชซ์โดยไม่มีควมเข้าใจอย่างถ่องแท้ หรือไม่ได้รับทราบข้อกล่าวหาต่อเขา หนึ่งในประจักษ์พยานให้การว่า:

ประมาณวันที่ 17-18 มกราคม ตำรวจพาตัวข้าฯ มาจากที่บ้าน เมื่อไปถึง [ที่สถานีตำรวจ] พวกเขาให้ข้าฯ ลงชื่อในเอกสารทันที โดยไม่มีการอ่านให้ฟัง หรือไม่มีการแปลให้ข้าฯ ฟัง ... ตำรวจถามว่าข้าฯ รู้จักบุคคลผู้นี้ [ศิรัชซ์] หรือไม่ ข้าฯ ตอบว่ารู้จัก แล้วพวกเขาก็ถ่ายภาพขณะที่ข้าฯ ขึ้นนิ้วไปที่ภาพของเขา⁹³

83 ฟอร์ตีฟายไรต์ สัมภาษณ์ ม.ล., อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ประเทศไทย, มีนาคม 2567

84 *อ้างแล้ว*, ฟอร์ตีฟายไรต์ สัมภาษณ์ ย.จ., อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ประเทศไทย, มกราคม 2567

85 ฟอร์ตีฟายไรต์ สัมภาษณ์ ม.ล., อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ประเทศไทย, มีนาคม 2567

86 ฟอร์ตีฟายไรต์ สัมภาษณ์ ส.ต., อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ประเทศไทย, มกราคม 2567

87 ฟอร์ตีฟายไรต์, การสื่อสารกับพนักงานสอบสวน สถานีตำรวจภูธรแม่สอด, พฤษภาคม 2567

88 ฟอร์ตีฟายไรต์, การสื่อสารกับพนักงานอัยการ สำนักงานอัยการจังหวัดแม่สอด, เมษายน 2567

89 ฟอร์ตีฟายไรต์, การสื่อสารกับทนายความของศิรัชซ์, พฤษภาคม 2567

90 ฟอร์ตีฟายไรต์, การสังเกตการณ์การพิจารณาพยานหลักฐาน, ศาลจังหวัดแม่สอด, มิถุนายน 2567

91 ฟอร์ตีฟายไรต์, การสื่อสารกับทนายความของศิรัชซ์, พฤษภาคม 2567

92 ฟอร์ตีฟายไรต์, การสังเกตการณ์การไต่สวนรองสารวัตร (สอบสวน), ศาลจังหวัดแม่สอด, สิงหาคม 2567

93 ฟอร์ตีฟายไรต์, การสังเกตการณ์การไต่สวน ย.จ., ศาลจังหวัดแม่สอด, สิงหาคม 2567

พนักงานอัยการได้เสนอพยานเอกสารที่ระบุว่าญาติของอ่องโกโก ได้ชี้ตัวศิระชัยว่าเป็นผู้มีส่วนรับผิดชอบต่อการเสียชีวิตของอ่องโกโก โดยญาติให้การว่า:

ข้าฯ ชี้ตัวแจมิน (ศิระชัย) ได้ เพราะตำรวจถามข้าฯ ว่าเขาเป็นคนที่ช่วยนำศพ [ของอ่องโกโก] มาให้ใช้ไหม และพวกเขาขอให้ข้าฯ ชี้นี้ไปที่ภาพของแจมิน...พวกเขาไม่ได้อ่านหรือไม่ได้แปลข้อความภายใต้ภาพถ่ายให้ข้าฯ ฟังเลย⁹⁴

อย่างไรก็ดี ไม่มีพยานคนใดที่สามารถระบุได้อย่างชัดเจนว่าอ่องโกโกเสียชีวิตในเวลาใด แต่พวกเขายืนยันต่อศาลว่า ทหารไทยมีส่วนเกี่ยวข้อง หนึ่งในประจักษ์พยานให้การเกี่ยวกับเหตุการณ์นี้ว่า:

ทหารสามนายนำตัวเขา [อ่องโกโก] ข้ามสะพาน [ไม้] ไป แจมิน (ศิระชัย) และข้าฯ ก็เดินตามพวกเขาไป ไม่มีกรมัดมือและไม่มีการปิดตาเขา [อ่องโกโก] แต่ทหารจับแขนไว้ข้างหนึ่ง ส่วนทหารอีกคนเดินนำหน้าไป⁹⁵

ประจักษ์พยานคนนั้นให้การต่อศาลต่อไปว่า:

เมื่อไปถึงต้นไม้ใหญ่ที่มีถ้ำน้ำ ทหารสั่งให้อ่องโกโกนั่งลง ทหารคนหนึ่งชักมีดออกมา และส่งให้กับทหารอีกคนหนึ่ง ส่วนทหารอีกคนหนึ่งได้ใช้มีดตัดท่อนไม้ และส่งให้กับทหารอีกคนหนึ่ง [ซึ่งเป็นคนส่งมีดมาให้] และเป็นคนที่เริ่มข้อมอ่องโกโก ข้าฯ จำไม่ได้ว่าเป็นการข้อมกี่ครั้ง ข้าฯ ยืนอยู่กับแจมิน (ศิระชัย) ครั้งแรก ทหารตีเขาที่ขา ตอนที่เห็นเขานั้น ข้าฯ ได้พยายามขัดขวางไม่ให้ทหารตี แต่ทหารบอกว่าอย่าเข้ามายุ่ง ทหารถามว่าตัวจำเลยมีส่วนเกี่ยวข้องอะไร ทำให้ทั้งแจมินและข้าฯ ต้องถอยออกมา ... ข้าฯ ได้ยินเสียงตีหลายครั้ง แต่ไม่กล้าดู เพราะกลัวว่าจะได้รับอันตรายเช่นกัน ... เพราะทหารมีปืน⁹⁶

ศิระชัยยังให้การต่อศาลว่า:

ตอนที่เรไปถึงที่เกิดเหตุ ทหารบอกให้ผู้ตายนั่งลง แต่ดูเหมือนเขาจะไม่ได้นอนเพราะมีอาการเมา และลงเสียงไววาย ทหารคนหนึ่งจึงนำมีดออกมา และบอกให้ทหารอีกคนไปตัดไม้มาหนึ่งท่อน จากนั้นทหารซึ่งสั่งให้ไปตัดไม้ ได้ใช้ไม้ตีเขา [อ่องโกโก] และ [ทหารคนนั้น] ก็เริ่มเตะเขา ผมบอกกับทหารว่า “พอแล้วละ ไม่จำเป็น [ต้องตีเขา] แล้ว” ผู้ตายร้องตะโกนออกมา แต่ทหารบอกให้ผมอย่ามายุ่ง และสั่งให้ผมอยู่กับที่ จากนั้นพวกเขาก็ใช้ไม้ตีที่หลังเขาสองครั้ง ตอนที่ [ประจักษ์พยานอีกคนหนึ่ง] ผ่านมาเห็น เพราะเขาได้ยินเสียงตะโกนร้อง ทหารก็โยนไม้ทิ้งไป แต่เมื่อผู้ตายพอเห็น [ประจักษ์พยานคนนั้น] เขาก็เริ่มร้องเสียงดังเพื่อขอความช่วยเหลือ ผมจึงใช้ไม้ไม่สะกิดเบา ๆ และบอกให้เขาหยุดส่งเสียงร้อง⁹⁷

ไม่มีการตั้งคำถามและไม่มีการตอบอย่างชัดเจนในระหว่างการพิจารณาคดีต่อศิระชัยว่า เหตุใดตำรวจแม่สอดจึงไม่ได้ดำเนินคดีกับทหารไทย อย่างไรก็ตาม อดีตรองอัยการได้ตั้งคำถามต่อพนักงานสอบสวนประจำสถานีตำรวจภูธรแม่สอดขณะสืบพยานว่า “พยาน [พนักงานสอบสวน] ทราบว่าทหารไทยอยู่ในที่เกิดเหตุด้วย สถานีตำรวจภูธรแม่สอดก็ทราบถึงข่าวการเสียชีวิตจากตำรวจที่ป้อมหมายเลข 407 และมีการรายงานไปยัง [ผู้บังคับการหน่วยเฉพาะกิจราชชนู หน่วยรบพิเศษ 431 ซึ่งรับผิดชอบพื้นที่ 70 ไร่] อย่างต่อเนื่องผ่านโทรศัพท์ โดยอ้างว่าอ่องโกโกถูกสังหารโดยทหารใช่หรือไม่ [?]”

พนักงานสอบสวนตอบว่า “ใช่” ⁹⁸

ญาติของอ่องโกโกยังให้การต่อศาลว่า กองทัพอไทยได้มอบเงิน 3,000 บาท และ 100,000 บาท ให้กับครอบครัวของอ่องโกโกตามลำดับ

มีคน [จากกองทัพ] นำเงินมาในวันสวดศพ [อ่องโกโก] เจ็ดวันหลังจากเสียชีวิตไปแล้ว เป็นเงินช่วยเหลือจำนวน 3,000 บาท ... ตอนที่ข้าฯ ไปที่สถานีตำรวจ ทหารก็มอบเงินให้อีก 100,000 บาท แต่ข้าฯ ไม่ [ต้องการ] รับเงิน [100,000 บาท] ⁹⁹

ญาติคนหนึ่งของอ่องโกโกเคยอธิบายให้ฟอร์ตีฟายไรต์ฟัง เกี่ยวกับเหตุผลที่พวกเขาไม่รับเงินว่า “เราไม่รับเงินนั้น เราไม่รู้ว่าพอรับเงินแล้วจะส่งผลอย่างไรบ้าง ความจริงก็มีคนที่ช่วยเหลือพวกเราอยู่แล้ว เรายังไม่รับเงินเอาไว้”¹⁰⁰

ในวันที่ 27 กันยายน 2567 ศาลจังหวัดแม่สอดพิพากษาว่าศิระชัยมีความผิดฐานร่วมกันทำร้ายผู้อื่นจนถึงแก่ความตาย ลงโทษจำคุก 5 ปี แต่เนื่องจากคำให้การที่เป็นประโยชน์ของเขา จึงลดโทษให้หนึ่งในสาม รวมเป็นโทษจำคุก 3 ปี 4 เดือน ศิระชัยยังคงถูกฝากขังอยู่ที่เรือนจำอำเภอแม่สอด และยังไม่มีการจับกุมผู้ต้องสงสัยคนอื่น ๆ ทั้งของกองทัพหรือหน่วยงานอื่น¹⁰¹

94 ฟอร์ตีฟายไรต์, การสังเกตการณ์การไต่สวน ว.พ., ศาลจังหวัดแม่สอด, สิงหาคม 2567

95 ฟอร์ตีฟายไรต์, การสังเกตการณ์การไต่สวน ม.ล., ศาลจังหวัดแม่สอด, สิงหาคม 2567

96 *อ้างแล้ว*

97 ฟอร์ตีฟายไรต์, การสังเกตการณ์การไต่สวนศิระชัย, ศาลจังหวัดแม่สอด, สิงหาคม 2567

98 ฟอร์ตีฟายไรต์, การสังเกตการณ์การไต่สวนพนักงานสอบสวน, ศาลจังหวัดแม่สอด, สิงหาคม 2567

99 ฟอร์ตีฟายไรต์, การสังเกตการณ์การไต่สวนว.พ., ศาลจังหวัดแม่สอด, สิงหาคม 2567

100 ฟอร์ตีฟายไรต์ สัมภาษณ์ ว.พ., อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ประเทศไทย, มกราคม 2567

101 ฟอร์ตีฟายไรต์, การสื่อสารกับทนายความของศิระชัย, สิงหาคม 2567

II. กรอบกฎหมายและบทวิเคราะห์

กฎหมายในประเทศไทย ทั้งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้นुकคสูญหาย พ.ศ. 2565 ประมวลกฎหมายอาญา และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา รับรองสิทธิที่จะมีชีวิตรอด และคุ้มครองให้ปลอดภัยจากการสังหารนอกกระบวนการกฎหมาย รวมทั้งคุ้มครองให้ปลอดภัยจากการทรมานและการจับกุมโดยพลการ ตลอดจนคุ้มครองสิทธิที่ได้รับการเยียวยาบางประการของผู้เสียหายจากการกระทำความผิดอาญา¹⁰² สิทธิและความคุ้มครองเหล่านี้ล้วนมีผลบังคับในกรณีของอ่องโกโวก้า กฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศยังให้การรับรองที่คล้ายคลึงกัน เพื่อคุ้มครองบุคคลในประเทศไทยให้ปลอดภัยจากการจับกุมโดยพลการและการควบคุมตัว, การทรมาน และการสังหาร ประเทศไทยมีพันธกรณีตามกฎหมายที่จะต้องให้ความคุ้มครองตามสนธิสัญญาสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ และในฐานะที่ประเทศไทยเป็นรัฐภาคีของสนธิสัญญาสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศหลายฉบับ ทั้งกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและการเมือง (ICCPR), อนุสัญญาต่อต้านการทรมานและการปฏิบัติหรือการลงโทษอื่น ๆ ที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือที่ย่ำแย่คดีศรี (CAT) และอนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติในทุกรูปแบบ (CERD)¹⁰³ ประเทศไทยยังเป็นผู้ลงนามรับรองปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (UDHR) ซึ่งกำหนดให้รัฐทุกแห่งต้องคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐาน¹⁰⁴

สิทธิที่จะมีชีวิตรอด

การเสียชีวิตของอ่องโกโวก้าถือเป็นการฆ่าคนตายตามกฎหมายในประเทศไทยและกฎหมายระหว่างประเทศ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยรับรองสิทธิที่จะมีชีวิตรอด ตามมาตรา 28 ที่ระบุว่า “บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย”¹⁰⁵ ตามประมวลกฎหมายอาญาของไทย ผู้ใดฆ่าผู้อื่นโดยไตร่ตรองไว้ก่อน ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ 15 ปีถึงตลอดชีวิต หรือประหารชีวิต¹⁰⁶ กฎหมายไทยกำหนดโทษที่รุนแรงมากที่สุด กรณีที่เป็นการฆ่าผู้อื่น “โดยทรมานหรือโดยกระทำทารุณโหดร้าย”¹⁰⁷ การฆ่าคนตายโดยไม่เจตนา ซึ่งรวมถึงการทำให้อื่นเสียชีวิต “โดยการทำร้ายผู้อื่นจนเป็นเหตุให้ผู้นั้นถึงแก่ความตาย” ต้องระวางโทษจำคุกสามปีถึง 15 ปี และมีโทษหนักขึ้นกรณีที่สาเหตุแห่งการเสียชีวิต รวมถึงการใช้การทรมาน¹⁰⁸

102 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560; พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้นुकคสูญหาย พ.ศ. 2565; ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499; ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พ.ศ. 2477

103 กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและการเมือง (ICCPR), รับรองเมื่อ 23 มีนาคม 2509, G.A. Res. 2200A (XXI), U.N. Doc. A/6316 (1966) ประเทศไทยให้สัตยาบันรับรองเมื่อ 29 ตุลาคม 2539; อนุสัญญาต่อต้านการทรมานและการปฏิบัติหรือการลงโทษอื่น ๆ ที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือที่ย่ำแย่คดีศรี (CAT), รับรองเมื่อ 10 ธันวาคม 2527, G.A. Res. 39/46, U.N. Doc. A/39/51 (1987), ประเทศไทยให้สัตยาบันเมื่อ 2 ตุลาคม 2550; อนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติในทุกรูปแบบ (CERD), 21 ธันวาคม 2508, G.A. Res. 2106 (XX), U.N. Treaty Series, Vol. 6, (1969), ประเทศไทยให้สัตยาบันเมื่อ 28 มกราคม 2546

104 ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (UDHR), รับรองเมื่อ 10 ธันวาคม 2491, G.A. Res. 217A(III), U.N. Doc. A/810 at 71 (1948)

105 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย, มาตรา 28

106 ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499, มาตรา 288

107 อ้างแล้ว มาตรา 289(5)

108 อ้างแล้ว มาตรา 290

สิทธิที่จะมีชีวิตรอดถือเป็นสิทธิที่ไม่อาจละเมิดได้ในประเทศไทย และไม่มีกฎหมายในประเทศซึ่งอนุญาตให้เจ้าหน้าที่ทหารฆ่าผู้อื่นหรือทำร้ายผู้ต้องสงสัย บุคคลทุกคนไม่ว่าจะถูกดำเนินคดีตามกฎหมายอย่างไร ย่อมมีสิทธิในกระบวนการอันควรตามกฎหมาย รวมทั้งการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมและสิทธิที่จะได้รับการพิจารณาที่เป็นธรรม เจ้าหน้าที่ไทยอาจใช้กำลังได้เฉพาะในสถานการณ์เพื่อป้องกันตนเอง หรือป้องกันบุคคลอื่นจากอันตราย¹⁰⁹

กฎหมายจารีตประเพณีระหว่างประเทศ ข้อ 3 ของปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (UDHR) และข้อ 6 ของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและการเมือง (ICCPR) ยังคุ้มครองสิทธิที่จะมีชีวิตรอด¹¹⁰ สิทธิที่จะมีชีวิตรอดถือเป็นสิทธิที่ไม่อาจละเมิดได้และเป็นสิทธิเบ็ดเสร็จ หมายถึงว่าไม่ว่าในพฤติการณ์ใด ไม่อาจมีเหตุผลอันชอบธรรมเพื่อการละเมิดสิทธิที่จะมีชีวิตรอด¹¹¹

นอกจากนั้น แม้จะไม่มีผลบังคับตามกฎหมาย แต่หลักการว่าด้วยการป้องกันและการสอบสวนอย่างเป็นผลกรณีการสังหารนอกกระบวนการกฎหมาย การสังหารโดยพลการและรวบรัด (พิธีสารมินนิโซตา) กำหนดแนวปฏิบัติอันเป็นที่ยอมรับ ซึ่งห้าม “การสังหารนอกกระบวนการกฎหมาย การสังหารโดยพลการและรวบรัดทั้งปวง” และมีข้อเสนอแนะว่าการกระทำเช่นนั้นควร “ได้รับโทษทัณฑ์ที่เหมาะสม โดยคำนึงถึงความร้ายแรงของความผิดเช่นนั้น”¹¹²

แนวปฏิบัตินี้ยังกำหนดข้อห้ามเป็นการเฉพาะต่อการสังหารที่เกิดขึ้นโดย “การใช้กำลังที่เกินขอบเขตหรือผิดกฎหมายของเจ้าหน้าที่ของรัฐ” ... “และกรณีนี้อาจเกิดการเสียชีวิตระหว่างการควบคุมตัวของเจ้าหน้าที่” หลักการพื้นฐานว่าด้วยการใช้กำลังและอาวุธปืนของเจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมาย (หลักการพื้นฐาน) ยังมีข้อบทและกำหนดว่าการใช้กำลังที่อาจถึงขั้นสูญเสียชีวิตของเจ้าพนักงานผู้บังคับใช้กฎหมาย อาจชอบด้วยกฎหมายเฉพาะเมื่อมีความจำเป็นเพื่อป้องกันการสูญเสียชีวิตและการบาดเจ็บสาหัส และเมื่อได้สัดส่วนกับภัยคุกคามที่เกิดขึ้น¹¹³

ในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ “คำร้องเรียนของญาติหรือรายงานที่น่าเชื่อถืออื่น ๆ” ที่ชี้ว่าได้เกิดการตายโดยผิดธรรมชาติ อันเป็นผลมาจากการสังหารนอกกระบวนการกฎหมายขึ้น พิธีสารมินนิโซตาเรียกร้องให้มี “การสอบสวนอย่างรอบด้าน โดยพลัน และไม่ลำเอียง”¹¹⁴ โดยพิธีสารได้ระบุถึงลักษณะของการสอบสวนดังกล่าวว่า:

เป้าประสงค์ของการสอบสวนย่อมเป็นไปเพื่อจำแนกสาเหตุ พฤติการณ์ และเวลาของการเสียชีวิต ผู้มีส่วนรับผิดชอบ และแบบแผนหรือการปฏิบัติใด ๆ อันส่งผลให้เกิดการเสียชีวิตเช่นนั้น ทั้งนี้รวมถึงการขึ้นสูตรพยานอย่างเหมาะสม การเก็บรวบรวมและวิเคราะห์พยานหลักฐานทั้งทางกายภาพและเอกสาร และคำให้การจากพยาน¹¹⁵

คำให้การของประจักษ์พยานชี้ว่า ทหารไทยซ้อมอ่องโกโกล่างต่อเนื่องเป็นเวลานานถึง 30 นาที ระหว่างที่เขาอยู่ใต้การควบคุมตัวและไม่เป็นภัยคุกคามต่อทหารหรือบุคคลอื่น จนกระทั่งอ่องโกโกล่างไม่สามารถเดินได้ อ่องโกโกล่างเสียชีวิตไม่นานหลังถูกทหารซ้อม ทั้งนี้เป็นไปตามปากคำของประจักษ์พยานหลายคน ภาพถ่ายศพของอ่องโกโกล่างที่ฟอร์ตีฟายโรตีได้วิเคราะห์ ยืนยันเพิ่มเติมว่าเขาได้รับการบาดเจ็บที่ร้ายแรง ผลของการขึ้นสูตรพยานได้ข้อสรุปว่า อ่องโกโกล่างเสียชีวิตจากอาการบาดเจ็บที่ศีรษะ และได้ระบุถึงบาดแผลภายนอกกว้างจำนวนมาก ถ้อยคำที่มีรายงานว่าทหารได้ทุบตีร่างกายหลังการซ้อมทรมาน อย่างเช่น “วันนี้จะเป็นวันสุดท้ายของมึงที่นี่” และการเตือนว่า “ถ้าล้มมาที่นี่อีก คราวนี้เด็ดขาดแน่นอน” สะท้อนให้เห็นระดับของเจตนาที่อาจถือเป็นการละเมิดอาชญากรรมฆ่าคนตายโดยเจตนาตามกฎหมายในประเทศไทย¹¹⁶ เมื่อพิจารณาข้อมูลเหล่านี้โดยรวม พยานหลักฐานชี้ว่า อ่องโกโกล่างจะถูกสังหารโดยทหารไทย ซึ่งเป็นการละเมิดต่อทั้งกฎหมายสิทธิมนุษยชนของไทยและระหว่างประเทศ

สิทธิที่จะไม่ตกเป็นเหยื่อของการทรมานและการปฏิบัติที่โหดร้ายในรูปแบบอื่น

การทำร้ายทรมานอ่องโกโกล่างโดยทหารไทย ระหว่างที่เขาถูกควบคุมตัวในวันที่ 12 มกราคม 2567 มีแนวโน้มจะเป็นการทรมาน ซึ่งละเมิดต่อกฎหมายสิทธิมนุษยชนของไทยและระหว่างประเทศ

109 อ้างแล้ว มาตรา 68
 110 UDHR, ข้อ 3; กติกา ICCPR, ข้อ 6
 111 คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ, *ความเห็นทั่วไปที่ 36 ข้อ 6*, U.N.Doc. CCPR/C/GC/36, 3 กันยายน 2562
 112 หลักการว่าด้วยการป้องกันและการสอบสวนอย่างเป็นผลกรณีการสังหารนอกกระบวนการกฎหมาย การสังหารโดยพลการและรวบรัด (หลักการว่าด้วยการป้องกันการสังหารอย่างรวบรัด), มติคณะมนตรีเศรษฐกิจและสังคมแห่งสหประชาชาติที่ 1989/65, 24 พฤษภาคม 2532, หลักการ 1
 113 หลักการพื้นฐานว่าด้วยการใช้กำลังและอาวุธปืนของเจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมาย (หลักการพื้นฐาน), รับรองโดยที่ประชุมคณะชาติสหประชาชาติว่าด้วยการป้องกันอาชญากรรมและการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดครั้งที่ 8, ฮาวานา, 27 สิงหาคม ถึง 7 กันยายน 2533, U.N. Doc. A/ CONF.144/28/Rev.1 at 112 (2533)
 114 อ้างแล้ว หลักการ 9
 115 อ้างแล้ว
 116 ประมวลกฎหมายอาญา, มาตรา 288

มาตรา 28 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยห้าม “การทรมาน ทารุณกรรม หรือการลงโทษด้วยวิธีการโหดร้ายหรือไร้มนุษยธรรม”¹¹⁷ ประมวลกฎหมายอาญายังกำหนดบทลงโทษกรณีที่ทำให้เกิด “อันตรายแก่กาย” ของบุคคลอื่น โดยมีโทษหนักขึ้น กรณีที่เป็นเหตุให้เสียชีวิต¹¹⁸ ในวันที่ 25 ตุลาคม 2565 รัฐบาลไทยได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้บุคคลสูญหาย หรือที่เรียกว่า พ.ร.บ.ซ้อมทรมานฯ ซึ่งกำหนดฐานความผิดต่อการทรมานและการปฏิบัติที่โหดร้ายอื่น ๆ ที่เกิดจากการกระทำของเจ้าหน้าที่ของรัฐ¹¹⁹ มาตรา 5 ของกฎหมายนี้นิยามการทรมานว่าหมายถึงกรณีเจ้าหน้าที่ของรัฐ:

...กระทำด้วยประการใดให้ผู้อื่นเกิดความเจ็บปวด หรือความทุกข์ทรมานอย่างร้ายแรงแก่ร่างกายหรือจิตใจ เพื่อวัตถุประสงค์อย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้

- (1) ให้ได้มาซึ่งข้อมูลหรือคำรับสารภาพจากผู้ถูกกระทำหรือบุคคลที่สาม
- (2) ลงโทษผู้ถูกกระทำเพราะเหตุอันเกิดจากการกระทำหรือสงสัยว่ากระทำของผู้มันหรือบุคคลที่สาม
- (3) ข่มขู่หรือขู่เชิญผู้ถูกกระทำหรือบุคคลที่สาม
- (4) เลือกปฏิบัติไม่ว่ารูปแบบใด¹²⁰

มาตรา 42 ของกฎหมายยังกำหนดบทลงโทษผู้บังคับบัญชา หาก “ทราบว่ามีผู้บังคับบัญชาซึ่งอยู่ภายใต้การบังคับบัญชาของตน ... กระทำความผิด”¹²¹

ตามกฎหมายระหว่างประเทศ ลิทธิที่จะไม่ตกเป็นเหยื่อของการทรมานเป็นลิทธิที่ไม่อาจเลี่ยงพ้นกรณี หมายถึงว่ารัฐทุกแห่งมีหน้าที่ตามกฎหมายที่จะต้องปฏิบัติตาม¹²² ในทำนองเดียวกับนิยามตามพ.ร.บ. ซ้อมทรมานฯ ของไทย อนุสัญญาต่อต้านการทรมานนิยามว่า การทรมานหมายถึงการกระทำใดก็ตามโดยเจตนา “ที่ทำให้เกิดความเจ็บปวดหรือทุกข์ทรมานอย่างสาหัส ไม่ว่าจะทางร่างกายหรือทางจิตใจต่อบุคคลใดบุคคลหนึ่ง” และเป็นกรกระทำของเจ้าหน้าที่ของรัฐ เพื่อความมุ่งประสงค์ที่จะทำให้ได้มาซึ่งข้อสนเทศ เพื่อการลงโทษ ข่มขู่ ขู่เชิญ หรือเป็นการกระทำการพื้นฐานของการเลือกปฏิบัติ¹²³

หลักการพื้นฐาน 15 ประการยังกำหนดต่อไปว่า:

ในส่วนของเกี่ยวกับบุคคลที่อยู่ระหว่างควบคุมตัวหรือกักขัง เจ้าหน้าที่งานผู้บังคับใช้กฎหมายจะต้องงดเว้นการใช้กำลัง เว้นแต่มีความจำเป็นอย่างยิ่งยวดเพื่อรักษาความปลอดภัยและความสงบเรียบร้อยภายในสถานนั้นและเมื่อมีภัยคุกคามต่อความปลอดภัยของบุคคล¹²⁴

ในทำนองเดียวกัน หลักจรรยาบรรณของเจ้าพนักงานผู้บังคับใช้กฎหมายแห่งสหประชาชาติ กำหนดให้เจ้าพนักงานต้อง “ใช้กำลังเฉพาะเท่าที่จำเป็นอย่างยิ่งยวด และในขอบเขตที่จำเป็นต่อการปฏิบัติหน้าที่ของตน”¹²⁵

การให้ปากคำของประจักษ์พยานชี้ว่า ทหารไทยมีเจตนาทำให้เกิดความเจ็บปวดและความทุกข์ทรมานที่ไม่จำเป็นต่ออองโกโก ยกตัวอย่างเช่น ประจักษ์พยานอธิบายว่าทหารได้ทุบตีอองโกโกอย่างต่อเนื่อง ทั้งการใช้ไม้ตี และการเตะเขา ภาพถ่ายที่ฟอร์ตดีฟายไรตรีวิเคราะห์ยังชี้ให้เห็นถึงอาการบาดเจ็บสาหัส ตั้งแต่รอยฟกช้ำบนใบหน้าและหลังของเขา รวมทั้งรอยแผลที่ลิ้นบ้นข้อศอกข้างขวา ทหารไทยสอบปากคำอองโกโกเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่เป็นซูร์รักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน ซึ่งชี้ให้เห็นเช่นกันว่า ทหารทำให้เกิดความเจ็บปวดและความทุกข์ทรมานต่ออองโกโก โดยมีเป้าประสงค์เพื่อลงโทษเขา ทั้งทหารยังยอมรับว่าเขามาจากประเทศเมียนมา โดยการพูดว่า “[ธงชาติไทย] ไม่ใช่ธงชาติ [ของประเทศ] มึง มันเป็นของประเทศกู” ก่อนจะนำตัวเขาไปที่หลุมหลบภัยที่อยู่ใกล้ ๆ และซ้อมเขา ซึ่งชี้ให้เห็นว่าเป็นการกระทำที่มีรากเหง้ามาจากการเลือกปฏิบัติ

ความเจ็บปวดและความทุกข์ทรมานที่เกิดขึ้นกับอองโกโก น่าจะรุนแรงถึงระดับที่เป็นการทรมาน ตามนิยามของกฎหมายไทยและระหว่างประเทศ

117 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย, มาตรา 28

118 ประมวลกฎหมายอาญา, มาตรา 295 และ 296

119 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้บุคคลสูญหาย พ.ศ. 2565, มาตรา 3

120 อ้างแล้ว มาตรา 5

121 อ้างแล้ว มาตรา 42

122 ยกตัวอย่างเช่นข้อ 5 ของปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนระบุว่า “บุคคลใดจะถูกกระทำทรมานหรือการปฏิบัติหรือการลงโทษที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรมหรือย่ำยีศักดิ์ศรีไม่ได้”

123 CAT, ข้อ 1 (1)

124 หลักการพื้นฐาน, หลักการ 15

125 หลักจรรยาบรรณของเจ้าพนักงานผู้บังคับใช้กฎหมายแห่งสหประชาชาติ, รับรองเมื่อ 17 ธันวาคม 2522, G.A. res. 34/169, ภาคผนวก, 34 U.N. GAOR Supp. (No. 46) at 186, U.N. Doc. A/34/46 (1979), ข้อ 3

สิทธิที่จะมีอิสราภาพ

ทหารไทยควบคุมตัวอองโกโกโดยปราศจากพฤติการณ์ที่เหมาะสม หรือกระบวนการอันควรตามกฎหมาย ถือเป็นการจับกุมโดยพลการ ซึ่งละเมิดต่อกฎหมายสิทธิมนุษยชนของไทยและระหว่างประเทศ

มาตรา 28 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยคุ้มครองสิทธิที่จะมีอิสราภาพ โดยห้ามการจับกุมและการควบคุมตัวโดยปราศจาก “คำสั่งหรือหมายของศาลหรือมีเหตุอย่างอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ”¹²⁶ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทยยังกำหนดต่อไปว่า การจับกุมผู้ใดโดยไม่มีหมายจับหรือคำสั่งของศาลนั้น อาจกระทำได้ในบางกรณี เช่น เมื่อมีเหตุที่ถือเป็น “ความจำเป็นเร่งด่วน” ที่ไม่อาจขอให้ศาลออกหมายจับบุคคลนั้นได้¹²⁷ สาเหตุในการออกหมายจับ รวมทั้งกรณีที่มีหลักฐานที่น่าเชื่อถือว่า บุคคลผู้นั้น อาจกระทำความผิดร้ายแรง ซึ่งรวมถึงความผิดที่มีระวางโทษจำคุกเกินกว่าสามปีขึ้นไป หรือเมื่อมีหลักฐานว่าบุคคลผู้นั้นอาจหลบหนีการจับกุม ยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน หรือก่อให้เกิดอันตรายอย่างอื่น¹²⁸

เหตุผลในการจับกุมอองโกโกไม่ปรากฏแน่ชัด อย่างไรก็ตาม จากคำให้การของประจักษ์พยานชี้ว่า ทหารไทยอาจจับกุมตัวเขาเนื่องจากเขาสวมเสื้อกั๊ก ซึ่งดูเหมือนจะเป็นเครื่องแบบของชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน แม้จะเป็นความผิดอาญากรณีนี้บุคคล “สวมเครื่องแบบหรือประดับเครื่องหมายของเจ้าพนักงาน” โดยไม่มีสิทธิที่จะทำเช่นนั้น ตามมาตรา 146 ของประมวลกฎหมายอาญา แต่ก็ไม่ใช่ความผิดร้ายแรงมากเพียงพอให้มีการจับกุมโดยไม่มีหมายจับ¹²⁹ นอกจากนี้ ชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้านบ้านใดคนอื่น ๆ ได้ยืนยันแล้วว่าอองโกโกมีหน้าที่ในฐานะอาสาสมัครเช่นกัน ซึ่งย่อมทำให้เขามีสิทธิที่จะครอบครองเสื้อกั๊กดังกล่าว

ทั้งปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน และกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ยังคงคุ้มครองสิทธิที่จะมีอิสราภาพตามข้อ 3 และ 9 ตามลำดับ¹³⁰ ข้อ 9 ของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองกำหนดว่า “บุคคลจะถูกไล่ออนเสรีภาพของตนมิได้ ยกเว้นโดยเหตุและโดยเป็นไปตามกระบวนการที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย”¹³¹ เช่นเดียวกับสิทธิที่จะมีชีวิตรอดและการปลอดจากการทรมาน สิทธิที่จะมีอิสราภาพถือเป็นสิทธิขั้นพื้นฐาน เจ้าพนักงานผู้บังคับใช้กฎหมายมีอำนาจจำกัดสิทธิดังกล่าวได้ในบางพฤติการณ์เท่านั้น อย่างไรก็ตาม การจับกุมและการควบคุมตัวที่ไม่สอดคล้องกับกฎหมายในและระหว่างประเทศ ย่อมถือเป็นการกระทำโดยพลการ และละเมิดต่อกฎหมายระหว่างประเทศ

เนื่องจากไม่มีสาเหตุและขั้นตอนปฏิบัติที่เหมาะสม จึงถือได้ว่า การจับกุมอองโกโกเป็นการกระทำโดยพลการ และละเมิดต่อสิทธิที่จะมีอิสราภาพตามกฎหมายในประเทศและกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ

สิทธิที่จะได้รับการเยียวยาอย่างเป็นผล

กฎหมายไทยและกฎหมายระหว่างประเทศ กำหนดให้มีสิทธิที่จะได้รับการเยียวยาอย่างเป็นผล เป็นไปตามคำวินิจฉัยของเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจกรณีที่มีการละเมิดสิทธิ¹³² ตามหลักกฎหมายไทยและระหว่างประเทศ การเยียวยาที่เป็นผลรวมถึงการไต่สวนเพื่อหาความรับผิดชอบของบุคคล และการชดเชยความสูญเสียของผู้เสียหาย¹³³

เพื่อประกันความรับผิดชอบและการเยียวยาอย่างเป็นผล มาตรา 148 ของประมวลกฎหมายอาญาของไทยกำหนดว่า:

เมื่อปรากฏแน่ชัดหรือมีเหตุอันควรสงสัยว่า บุคคลใดตายโดยผิดธรรมชาติ หรือตายระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงาน ให้มีการชันสูตรพลิกศพ เว้นแต่ตายโดยการประหารชีวิตตามกฎหมาย การตายโดยผิดธรรมชาตินั้น รวมถึงการถูกผู้อื่นทำให้ตาย”¹³⁴

ในกรณีของการเสียชีวิตระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงาน กฎหมายไทยกำหนดให้ต้องมีการชันสูตรโดยพนักงานอัยการและปลัดอำเภอ ร่วมกับพนักงานสอบสวนและแพทย์¹³⁵

¹²⁶ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย, มาตรา 28

¹²⁷ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พ.ศ. 2477, มาตรา 78(3)

¹²⁸ อ้างแล้ว มาตรา 66(1) และ (2)

¹²⁹ ประมวลกฎหมายอาญา, มาตรา 146

¹³⁰ ICCPR, ข้อ 9; UDHR, ข้อ 3

¹³¹ ICCPR, ข้อ 9

¹³² อ้างแล้ว ข้อ 3; UDHR, ข้อ 8

¹³³ หลักการและแนวปฏิบัติพื้นฐานแห่งสหประชาชาติว่าด้วยสิทธิที่จะได้รับความช่วยเหลือและการเยียวยาเมื่อเกิดการละเมิดร้ายแรงต่อกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศและกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ (หลักการว่าด้วยสิทธิที่จะได้รับการเยียวยา), G. A. Res. 60/147, U.N. Doc. A/RES/60/147, 21 มีนาคม 2549, หลักการ 20

¹³⁴ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, มาตรา 148(2)

¹³⁵ อ้างแล้ว มาตรา 150

ในกรณีที่เกี่ยวข้องกับการทรมาน มาตรา 33 ของพ.ร.บ.ซ่อมทรมานฯ กำหนดว่า “ในกรณีที่ผู้เสียหายมีสิทธิและประสงค์ที่จะเรียกค่าสินไหมทดแทนดังกล่าวในวาระหนึ่ง ให้พนักงานอัยการเรียกค่าสินไหมทดแทนแทนผู้เสียหายด้วย”¹³⁶

จากการแก้ไขเพิ่มเติม พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้เสียหายในคดีอาญา ของรัฐ ในเดือนสิงหาคม 2565 ยังได้เพิ่มเหตุผลในการเข้าถึงค่าตอบแทน ทั้งนี้เพื่อประกันให้ผู้เสียหายทุกคนจากความผิดอาญาในประเทศไทย สามารถเข้าถึงค่าตอบแทน ไม่ว่าจะมีสถานะของการเข้าเมืองเป็นอย่างไรก็ตาม¹³⁷

ตามกฎหมายระหว่างประเทศ ข้อ 3(a) ของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ประกันการ “รับการเยียวยาอย่างที่เป็นผลจริง” โดยไม่ต้องคำนึงว่าการละเมิดนั้นจะกระทำโดยบุคคลผู้ปฏิบัติกรตามหน้าที่”¹³⁸

หลักการพื้นฐานเสนอให้มีการลงโทษอาญาต่อเจ้าพนักงานที่รับผิดชอบต่อการใช้กำลังโดยพลการ หรือเป็นการปฏิบัติมิชอบ¹³⁹ ซึ่งสอดคล้องกับข้อบท 3(a) ดังกล่าว นอกจากนี้ หลักการพื้นฐานยังกำหนดต่อไปว่า ผู้บังคับบัญชาต้องมีส่วนรับผิดชอบ “กรณีที่มีหรือควรรู้” ว่าเจ้าหน้าที่ภายใต้การบังคับบัญชาของตน ได้เลือกใช้กำลังจนเกินขอบเขต¹⁴⁰

ในทำนองเดียวกัน พิธีสารมีนนิโซตามีข้อห้ามต่อ “การคุ้มกันแบบเหมารวม เพื่อไม่ให้ถูกฟ้องคดี” สำหรับบุคคลใด ๆ ไม่ว่าจะเจ้าพนักงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการสังหารนอกกระบวนการกฎหมาย และการสังหารโดยพลการหรือรวบรัด¹⁴¹

การเยียวยาที่เป็นผลตามกฎหมายระหว่างประเทศครอบคลุมถึง “ความพึงพอใจ” ซึ่งมีเป้าหมายเพื่อให้เกิดการตระหนักถึงอันตรายที่เกิดขึ้น และเป็นการกำหนดมาตรการเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการละเมิดอีกต่อไป ความพึงพอใจอาจรวมถึงมาตรการเพื่อพิสูจน์ความจริง และหากเหมาะสม ให้มีการเปิดเผยความจริงทั้งหมดต่อสาธารณะ¹⁴² เพื่อเป็นการยืนยันตามหลักการนี้ ที่ประชุมสมัชชาใหญ่สหประชาชาติมีความเห็นว่า รัฐทุกแห่งมีพันธกรณีที่จะต้องทำ “การสอบสวนอย่างรอบด้าน โดยพลัน และไม่ลำเอียง ในทุกกรณีที่ต้องสงสัยว่าอาจเป็นการสังหาร... นอกกระบวนการกฎหมาย เพื่อจำแนกตัวและนำตัวผู้ก่อเหตุมาลงโทษ”¹⁴³ พิธีสารมีนนิโซตายังกำหนดมาตรฐานในการชั้นสุตรพลิกศพบกำหนดให้สมาชิกในครอบครัวมีสิทธิได้รับแจ้งข้อมูลทั้งปวงที่เกี่ยวกับการสอบสวน และการเผยแพร่ผลการสอบสวนในเวลาอันเหมาะสม¹⁴⁴ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจนี้เช่นกัน นอกจากนี้ ปฏิญญาว่าด้วยหลักการพื้นฐานเพื่อความยุติธรรมของเหยื่อของความผิดอาญาและการใช้อำนาจอย่างมิชอบยังกำหนดว่า บุคคลที่ตกเป็นเหยื่อของอาชญากรรมร้ายแรงมีสิทธิได้รับข้อมูลเกี่ยวกับความคืบหน้าของกระบวนการ ได้รับความช่วยเหลือระหว่างที่มีกระบวนการตามกฎหมาย ได้รับความคุ้มครองให้ปลอดภัยจากการข่มขู่และการตอบโต้ และได้รับค่าชดเชย¹⁴⁵

เอกสารสรุปข้อมูลแห่งสหประชาชาติที่ 11 ว่าด้วยการสังหารนอกกระบวนการกฎหมาย อธิบายถึงสิทธิของผู้เสียหายหรือครอบครัวที่จะได้รับการชดเชยอย่างเหมาะสม โดยถือเป็น “การตระหนักว่ารัฐมีความรับผิดชอบต่อการกระทำทั้งปวงของเจ้าหน้าที่ของตน และการแสดงออกซึ่งความเคารพต่อมนุษย์”¹⁴⁶ แนวปฏิบัตินี้ยังกำหนดต่อไปว่า

การอนุญาตให้จ่ายค่าชดเชย เป็นเงื่อนไขเบื้องต้นของการปฏิบัติตามพันธกรณีที่จะสอบสวนตามข้อกล่าวหาว่ามีการปฏิบัติมิชอบด้านสิทธิมนุษยชน ทั้งนี้โดยมีความมุ่งหมายเพื่อจำแนกตัวและดำเนินคดีกับผู้ก่อเหตุ อย่างไรก็ตาม การชดเชยในรูปของเงินและอื่น ๆ ต่อผู้เสียหายหรือครอบครัว ก่อนที่การสอบสวนจะเริ่มขึ้นหรือสำเร็จลง ย่อมไม่เป็นเหตุยกเว้นให้รัฐบาลไม่ต้องปฏิบัติตามพันธกรณีนี้¹⁴⁷

ทางการไทยควรดำเนินการให้มี “การสอบสวนอย่างรอบด้าน โดยพลัน และไม่ลำเอียง” ในกรณีการเสียชีวิตของอ่องโกโก เพื่อให้สอดคล้องตามสิทธิที่จะได้รับการเยียวยาที่เป็นผล และเพื่อให้มีการไต่สวนต่อผู้รับผิดชอบ ประกันการมีส่วนร่วมและการคุ้มครองครอบครัวของอ่องโกโก และพยายาม ให้มีการเปิดเผยความจริงทั้งหมดต่อสาธารณะ และชดเชยต่อครอบครัวของอ่องโกโก

136 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้อับชดลุโทษ, มาตรา 33, วรค 2

137 Surawee, Ruangsak, “Thematic Discussion on Enhancing the Functioning of the Criminal Justice System to Ensure Access to Justice and to Realize a Safe and Secure Society,” 22-26 พฤษภาคม 2566

138 ICCPR, ข้อ 2, วรค 3(a)

139 หลักการว่าด้วยสิทธิที่จะได้รับการเยียวยา, หลักการ 22

140 *อ้างแล้ว* หลักการ 24-26

141 หลักการว่าด้วยการป้องกันการสังหารอย่างรวบรัด, หลักการ 19

142 หลักการว่าด้วยสิทธิที่จะได้รับการเยียวยา, หลักการ 22

143 การสังหารนอกกระบวนการกฎหมาย การสังหารโดยพลการและรวบรัด, รับรองเมื่อ 15 มีนาคม 2556, G.A. Res. A/RES/67/168, U.N. Doc. 67/168, (2013)

144 หลักการว่าด้วยการป้องกันการสังหารอย่างรวบรัด, หลักการ 16

145 ปฏิญญาว่าด้วยหลักการพื้นฐานเพื่อความยุติธรรมของเหยื่อของความผิดอาญา และการใช้อำนาจอย่างมิชอบ, รับรองเมื่อ 29 พฤศจิกายน 2528, G.A. Res. 40/34, U.N. Doc. A/RES/40/34 (1985)

146 สำนักงานข้าหลวงใหญ่ด้านสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ(OHCHR), Fact Sheet No. 11 (Rev. 1), การสังหารนอกกระบวนการกฎหมายหรือการสังหารโดยพลการหรือรวบรัด, ตุลาคม 2540

147 *อ้างแล้ว*

ข้อเสนอแนะ

ต่อรัฐบาลไทย

- **จัดตั้ง** คณะกรรมการอิสระเฉพาะเพื่อดำเนินงานด้านวิกฤตการณ์ในประเทศเมียนมา รวมถึงสถานการณ์ของผู้ลี้ภัยและผู้เข้าเมืองจากประเทศเมียนมา

ต่อสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

- **ประกัน**ให้มีการสอบสวนอย่างรอบด้าน โดยพลัน และไม่ลำเอียง ต่อกรณีการเสียชีวิตของอ่องโกโ
- **ประกัน**ให้มีการเผยแพร่ผลการสอบสวนกรณีการเสียชีวิตของอ่องโกโต่อสาธารณะ
- **เผยแพร่**รายงานชั้นสูตรพลิกศพตามหนังสือรับมอบอำนาจที่ได้มาจากครอบครัวของอ่องโกโ
- **ออกหมายเรียก**ข้อมูลที่เกี่ยวข้องจากบริษัทเหม่เต้า เจ้าของเพซบุ๊ก รวมทั้งชุดของข้อความที่ถูกลบไปแล้ว ซึ่งอาจเป็นประโยชน์ต่อการคลี่คลายกรณีการสังหารอ่องโกโ
- **ประกัน**ให้มีการดำเนินคดีและลงโทษผู้ก่อเหตุการณ้สังหาร การทรมาน และการควบคุมตัวโดยพลการต่ออ่องโกโ โดยดำเนินการให้สอดคล้องตามสิทธิในกระบวนการอันควรตามกฎหมาย และมาตรฐานการพิจารณาที่เป็นธรรม ไม่ว่าบุคคลนั้นจะมีตำแหน่งหรือมียศระดับใด
- **ประกัน**ให้มีการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้นุ้คนลสูญหาย เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการสังหารนอกกระบวนการกฎหมาย การทรมาน และ*การส่งกลับ*ได้อีกในอนาคต โดยเฉพาะการส่งกลับผู้พลัดถิ่นตามแนวพรมแดนประเทศไทย-เมียนมา

ต่อกระทรวงยุติธรรม

- **ประกัน**ว่าสมาชิกในครอบครัวของอ่องโกโจะได้รับการเยียวยาที่เป็นผล รวมทั้งค่าชดเชย ความพึงพอใจ และหลักประกันว่าจะไม่เกิดเหตุการณ์เช่นเดิมซ้ำอีก
- **ประกัน**ให้มีการคุ้มครองพยาน สมาชิกในครอบครัว และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการสอบสวนกรณีการสังหารอ่องโกโ

ต่อศาลยุติธรรม

- **ทบทวน**มาตรการในการปล่อยตัวชั่วคราวโดยไม่วางหลักทรัพย์ประกันในระหว่างพิจารณาคดีสำหรับผู้ไม่มีสัญชาติไทย เพื่อป้องกันมิให้เกิดเงื่อนไขที่อาจเป็นการเลือกปฏิบัติโดยเชื้อชาติ

ต่อกองทัพไทย

- **ให้ความร่วมมือ**กับสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ในการสืบสวนเกี่ยวกับการจับกุมโดยพลการ ซ่อมทรมาน และการตายของนายอ่องโกโ รวมถึงบุคคลในสังกัด

ต่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

- **ประสานความร่วมมือ**กับกระทรวงยุติธรรมเพื่อให้ความคุ้มครองที่เป็นต่อพยานและครอบครัวของอ่องโกโ เพื่อรับประกันความปลอดภัยตลอดการสืบสวนและกระบวนการทางกฎหมาย รับประกันว่าครอบครัวของอ่องโกโจะได้รับการเยียวยาที่เป็นธรรมซึ่งรวมถึงค่าชดเชย
- **ติดตาม**การสืบสวนเกี่ยวกับการเสียชีวิตของอ่องโกโอย่างเป็นอิสระ
- **รวมข้อเท็จจริง**ที่เกี่ยวข้องกับการเสียชีวิตของอ่องโกโกลงไปในรายงานของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติไทยประจำปี

กิตติกรรมประกาศ

รายงานฉบับนี้เป็นงานที่ทีมนักปกป้องสิทธิมนุษยชนของฟอร์ตี้ไฟว์โร้ตได้วิจัย เขียน และออกแบบขึ้น โดยมีล่ามและนักแปลหลายคนที่ไม่ได้ระบุนามในที่นี้ด้วยเหตุผลด้านความปลอดภัย ให้ความช่วยเหลือในกระบวนการทำวิจัยเพื่อจัดทำรายงานนี้

ฟอร์ตี้ไฟว์โร้ตขอขอบคุณประจักษ์พยาน นักปกป้องสิทธิมนุษยชน และบุคคลอื่น ๆ ซึ่งมีส่วนช่วยเหลือในการทำวิจัยและการเก็บข้อมูล รวมทั้งยังได้เสียสละเวลา พลังกายใจ และแบ่งปันประสบการณ์ให้เราเป็นอย่างดี ฟอร์ตี้ไฟว์โร้ตขอร่วมยินดีเคียงข้างผู้ลี้ภัยและผู้เข้าเมืองจากประเทศเมียนมาทุกคน ซึ่งมีชีวิตอยู่ท่ามกลางภัยคุกคามในประเทศไทย

ขอขอบคุณเป็นพิเศษต่อผู้สนับสนุนของฟอร์ตี้ไฟว์โร้ต ซึ่งทำให้การทำงานของเราล่วงไปได้ด้วยดี

ภาคผนวก ก: จดหมายจากฟอร์ตีฟายไรต์ถึงสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

เรียน พ.ต.อ. พิชัยกร เพชรรัตน์ ผู้กำกับสถานีตำรวจภูธรแม่สอด

ฟอร์ตีฟายไรต์เป็นองค์กรไม่แสวงหากำไรที่เคยได้รับรางวัลด้านสิทธิมนุษยชน และดำเนินงานอยู่ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เราทำงานสอบสวนการละเมิดสิทธิมนุษยชน ร่วมมือกับรัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อหาทางออก ตลอดจนส่งเสริมความเข้มแข็งให้กับนักปกป้องสิทธิมนุษยชนและชุมชนที่ได้รับผลกระทบจากการละเมิดสิทธิ

ฟอร์ตีฟายไรต์อยู่ระหว่างจัดทำรายงานการเสียชีวิตของนายอองโกโก พลเมืองสัญชาติเมียนมา อายุ 37 ปี ในพื้นที่ 70 ไร่ ตั้งอยู่ใกล้กับบ้านใต้ ตำบลท่าสายลวด อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก จากภาพถ่ายของนายอองโกโกหลังจากเสียชีวิต มีร่องรอยบาดแผลฟกช้ำสีคล้ำบนใบหน้าและแผ่นหลัง รวมทั้งมีรอยแผลลึกประมาณหนึ่งนิ้วตามแนวข้อศอกด้านขวา ซึ่งบ่งชี้ว่าเป็นการตายด้วยสาเหตุที่ผิดจากธรรมชาติ จากการสอบสวนการเสียชีวิตครั้งนี้ ฟอร์ตีฟายไรต์ได้รวบรวมพยานหลักฐานที่ชี้ให้เห็นว่า กลุ่มทหารของกองทัพกบได้จับกุมนายอองโกโกโดยพลการและซ้อมทรมาน เมื่อวันที่ 12 มกราคม 2567 โดยในเวลาต่อมา มีการพบศพนายอองโกโกอยู่ใกล้กับพื้นที่ 70 ไร่บริเวณที่มีการจับกุมและการทรมานที่เกิดขึ้น

ข้อค้นพบของเราได้รวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์โดยตรงต่อประจักษ์พยาน ครอบครัว ผู้รู้จักกันครอบครัว และนักปกป้องสิทธิมนุษยชน

ในวันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2567 ตำรวจที่แม่สอดได้จับกุมพลเมืองสัญชาติเมียนมาอายุ 24 ปี ชื่อ นายศิริชัช หรือแจ่มิน ซึ่งได้เห็นเหตุการณ์ขณะที่มีการทำร้ายนายอองโกโก เขาถูกดำเนินคดีในข้อหาช่วยกันทำร้ายร่างกายผู้อื่นจนเป็นเหตุให้ถึงแก่ความตาย และเป็นผู้ต้องหาหลักในคดีตามมาตรา 290 และ 83 ของประมวลกฎหมายอาญาของไทย ปัจจุบัน แจ่มินถูกฝากขังอยู่ที่เรือนจำอำเภอแม่สอด

เราเขียนจดหมายถึงท่านในวันนี้ เพื่อให้แน่ใจว่าข้อมูลในรายงานของเราจะสะท้อนนโยบายและการปฏิบัติของสำนักงานตำรวจแห่งชาติตามที่ควรจะเป็น ทั้งในแง่ของการสืบสวนและสอบสวนที่ครอบคลุมและไม่ลำเอียง การประกันการเข้าถึงการเยียวยาของเหยื่อการละเมิดสิทธิมนุษยชน การจัดให้มีการคุ้มครองพยานและครอบครัวของผู้เสียหาย ซึ่งเป็นไปตามกระบวนการอันควรตามกฎหมาย ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และกฎหมายอาญา รวมทั้งเป็นการดำเนินงานอย่างเป็นผลตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้นักพลผู้พลัดถิ่น พ.ศ. 2565

ฟอร์ตีฟายไรต์มีเป้าหมายจัดทำสิ่งพิมพ์ด้านสิทธิมนุษยชนที่มีความเป็นกลาง โดยมีพื้นฐานมาจากข้อมูลทั้งหมดที่มีอยู่และตอบสนองประโยชน์ต่อสาธารณะ เราหวังว่าทางสถานีตำรวจภูธรแม่สอด จะตอบคำถามที่แนบท้ายมานี้โดยเร็วที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ เพื่อให้เราสามารถเขียนรายงานที่สะท้อนความเห็นของท่าน กรุณาส่งข้อมูลเพิ่มเติม วัตถุประสงค์หรือข้อมูลสถิติใด ๆ ให้กับเรา หากท่านเห็นว่าจำเป็นประโยชน์กับงานวิจัยขั้นนี้

เพื่อให้รายงานของเราสะท้อนความเห็นของท่านอย่างเต็มที่ เราขอความอนุเคราะห์ให้ท่านตอบรับกลับภายในวันที่ 25 เมษายน 2567 หากการประชุมร่วมกันจะเป็นประโยชน์เพิ่มเติม เราพร้อมที่จะเข้าพบเพื่อพูดคุยกับท่านโดยตรงเกี่ยวกับรายละเอียดของงานวิจัยของเราในวันและเวลาที่สะดวกสำหรับท่าน

ขอขอบคุณที่ท่านสละเวลาและให้ความใส่ใจต่อประเด็นนี้ เราหวังว่าจะได้ร่วมมือกับสำนักงานของท่านต่อไปเพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในประเทศไทย

ขอแสดงความนับถือ

เอมี สมิธ (Amy Smith)

ผู้อำนวยการบริหาร

สำเนา:

สำนักงานอัยการจังหวัดแม่สอด

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

เอกสารแนบ (1)

คำถามของฟอร์ตีฟายไรตส์ต่อสถานีตำรวจภูธรแม่สอด

1. กรุณาให้ข้อมูลเกี่ยวกับสถานะของการสอบสวนในปัจจุบัน กรณีการสังหาร การทรมาน และการจับกุมโดยพลการต่อนายอองโกโก เรามีความสนใจเป็นพิเศษที่จะได้รับข้อมูลเกี่ยวกับข้อค้นพบ ในแง่สาเหตุของการเสียชีวิตของนายอองโกโก บุคคลที่ต้องสงสัยว่าเกี่ยวข้องกับกรณีเสียชีวิต หน่วยงานที่ทำการสอบสวนการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่เกิดขึ้นกับเขา และการดำเนินงานในขั้นต่อไปเกี่ยวกับการสอบสวนและการดำเนินคดีต่อผู้ต้องหา
2. อะไรเป็นเหตุผลที่นำไปสู่การจับกุมนายศิริชัย หรือแจมมิน ในส่วนที่เกี่ยวกับการจับกุมโดยพลการ การทรมาน และการสังหารนายอองโกโก? โดยเฉพาะอย่างยิ่ง อะไรเป็นพยานหลักฐานสำคัญที่ชี้ว่าเขามีส่วนเกี่ยวข้องกับการเสียชีวิตของนายอองโกโก?
3. ตำรวจที่แม่สอดเคยระบุตัวและจับกุมผู้ต้องสงสัยคนอื่นทุกคน โดยเฉพาะทหารของกองทัพที่มีส่วนรับผิดชอบต่อการจับกุมโดยพลการ การทรมาน และการสังหารนอกกระบวนการกฎหมายที่เกิดขึ้นกับนายอองโกโกหรือไม่? ตำรวจที่แม่สอดได้ดำเนินการใด ๆ ที่เป็นความร่วมมือกับหน่วยงานอื่น ๆ ของไทย รวมทั้งกองทัพก เพื่อทำให้ผู้ต้องหาต้องรับผิดชอบ และเพื่อให้เกิดการเยียวยาที่เป็นผลต่อครอบครัวของนายอองโกโกบ้างหรือไม่ อย่างไร?
4. ตำรวจที่แม่สอดเคยเริ่มกระบวนการสืบสวนสอบสวน ต่อกรณีข่าวลือเกี่ยวกับการเสียชีวิตที่ผิดธรรมชาติของทหารของกองทัพก นายหนึ่ง ซึ่งตามรายงานข่าวระบุว่า เป็นหนึ่งในบุคคลที่มีส่วนในการจับกุมโดยพลการ การทรมาน และการสังหารนายอองโกโกหรือไม่? ข่าวลือนี้นั้นมีความจริงหรือไม่?
5. ตำรวจที่แม่สอดได้เผชิญกับอุปสรรคหรือปัญหาท้าทายใด ๆ ในการรวบรวมพยานหลักฐาน เพื่อจับกุมผู้ต้องสงสัยเพิ่มเติมที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์นี้หรือไม่?
6. กรุณาให้ข้อมูลเกี่ยวกับกลไก นโยบาย และการปฏิบัติ ในส่วนของการคุ้มครองพยานและครอบครัวของผู้เสียหายจากการละเมิดสิทธิมนุษยชน นอกจากนี้ ทางสถานีตำรวจภูธรแม่สอด ได้ใช้มาตรการใด ๆ เพื่อคุ้มครองพยานที่รู้เห็นการทรมานนายอองโกโกและครอบครัว เพื่อคุ้มครองพวกเขาจากการตอบโต้ การข่มขู่และการคุกคาม ในระหว่างและภายหลังการสอบสวนหรือไม่?
7. ตำรวจที่โรงพักแม่สอดได้ดำเนินการอะไรบ้างเพื่อประกันว่า การสืบสวนสอบสวนเกิดขึ้นอย่างครอบคลุมและไม่ลำเอียง ในส่วนของข้อกล่าวหาว่ามีกรณีละเมิดสิทธิมนุษยชน โดยเฉพาะในกรณีแบบเดียวกับการเสียชีวิตของนายอองโกโก ซึ่งอาจเกี่ยวข้องกับอาชญากรรมที่กระทำโดยทหารของกองทัพก?
8. กรุณาให้ข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับการดำเนินงานใด ๆ ของตำรวจที่แม่สอด เพื่อบังคับใช้พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำทำให้บุคคลสูญหาย พ.ศ. 2565 ในคดีที่เกี่ยวกับการทรมานนายอองโกโก?
9. ได้มีการนำมาตรการใด ๆ มาใช้หรือไม่เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่คล้ายคลึงกันต่อพลเมืองสัญชาติเมียนมา และคนอื่น ๆ ที่ตกอยู่ในสถานการณ์เดียวกับนายอองโกโก?

ภาคผนวก ข: จดหมายจาก ฟอร์ตี้ไรท์ถึงรัฐบาลเอกภาพ แห่งชาติแห่งเมียนมา

September 12, 2024

Foreign Minister Zin Mar Aung

National Unity Government of Myanmar

RE: Torture and Death of Myanmar National Aung Ko Ko in Thailand

Dear Foreign Minister Zin Mar Aung,

Fortify Rights is an award-winning nonprofit organization operating in Southeast Asia. We investigate human rights violations, engage governments and others on solutions, and strengthen human rights defenders and communities affected by violations.

It is with regret that I inform you about the arbitrary detention, torture, and death of Aung Ko Ko, a 37-year-old Myanmar national, in the 70 Rai area, located near Baan Tai village, Tha Sai Luat Subdistrict, Mae Sot District, Tak Province, Thailand. Fortify Rights has investigated this case, engaged the Thai authorities, and plans to publish a report.

As part of an investigation into the death, Fortify Rights collected evidence indicating that soldiers with the Royal Thai Army arbitrarily arrested and tortured Aung Ko Ko on January 12, 2024. Aung Ko Ko's body was later recovered from the 70 Rai area near where the arrest and beatings took place. Photographs of Aung Ko Ko's body taken after his death show dark bruises on his face and back, as well as a deep cut approximately one-inch long on his right elbow, indicating an unnatural cause of death.

Our findings are based on first-person interviews with eyewitnesses, family members, family affiliates, and human rights defenders in Mae Sot.

On February 6, 2024, police in Mae Sot arrested a 24-year-old Myanmar national named Sirachuch, also known as Ja Min, who witnessed some of the acts against Aung Ko Ko. He is facing charges of manslaughter as a principal offender under sections 290 and 83 of the Thailand Criminal Code and is currently detained in Mae Sot District Prison. To our knowledge, the Thai police have not investigated or charged any Thai soldiers in this case.

Fortify Rights is committed to helping ensure justice in this case. We look forward to engaging with your office to promote and protect human rights.

Sincerely,

Matthew Smith

Chief Executive Officer

Fortify Rights

CC:

Dr. Sa Sa

Union Minister of International Cooperation

National Unity Government

Aung Myo Min

Minister of Human Rights

National Unity Government

Thein Oo

Minister of Justice

National Unity Government

ในวันที่ 12 มกราคม 2567 ทหารสื่อนายจากกองทัพบกไทยได้จับกุมนายอ่องโกโกพลเมืองสัญชาติเมียนมาวัย 37 ปี โดยพลการ ในอำเภอแม่สอด ตรงชายแดนประเทศไทย-เมียนมาอีกไม่กัชั่วโมงถัดมาร่างไร้ลมหายใจของอ่องโกโกถูกพบอยู่บนพื้นเพียงลำพัง ตามร่างกายมีรอยฟกช้ำและเต็มไปด้วยเลือด

รายงานฉบับนี้ ความตายที่พรมแดนไทย-เมียนมา: การควบคุมตัวการทรมาณและการสังหารอ่องโกโกพลเมืองสัญชาติเมียนมาในประเทศไทย จัดทำขึ้นโดยอ้างอิงข้อมูลส่วนใหญ่จากการสัมภาษณ์ประจักษ์พยาน สมาชิกครอบครัว ผู้ที่เกี่ยวข้องกับอ่องโกโก และนักปกป้องสิทธิมนุษยชน ตัวรายงานอธิบายเหตุการณ์ที่ทหารไทยได้ทำร้ายอ่องโกโกฆ่า ๑ ระหว่างการควบคุมตัวเมื่อวันที่ 12 มกราคม 2567 จนทำให้เขาไม่สามารถเดินได้และเสียชีวิตในท้ายที่สุด

นอกเหนือจากข้อเสนอนี้ ๑ ในรายงานฉบับนี้ทางการไทยต้องดำเนินการสืบสวนการเสียชีวิตของอ่องโกโกอย่างเป็นกลางและที่ถ้วน รวมถึงหาตัวผู้กระทำความผิดมารับผิดชอบต่อการเสียชีวิตของเขา โดยไม่คำนึงถึงยศหรือตำแหน่ง